

Міністерство освіти і науки України
Національний лісотехнічний університет України
Інститут екологічної економіки та менеджменту

Васильків Вероніка Ігорівна

УДК 332.142.6:631.145 (477.8)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Еколого-економічні основи формування стратегії сталого розвитку ТОВ

«Захід-Агро МХП»

для здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 051 Економіка

Освітньо-професійна програма «Економіка сталого бізнесу»

Науковий керівник: _____ к.геогр.н., проф. Дубовіч І.А.

(підпис) *(вчене звання, прізвище та ініціали)*

Рецензент: _____ к.е.н. доц. НЛТУ Юрків Н.М.

(підпис) *(вчене звання, прізвище та ініціали)*

Завідувач кафедри: _____ к.геогр.н., проф. Дубовіч І.А.

(підпис) *(вчене звання, прізвище та ініціали)*

ЛЬВІВ – 2024

Міністерство освіти і науки України
Національний лісотехнічний університет України
Інститут екологічної економіки та менеджменту

Кафедра економіки туризму та рекреації

ЗАТВЕРДЖУЮ:

завідувач кафедри:

проф. Дубовіч І.А.

«___» _____ 2024р.

ЗАВДАННЯ

на виконання кваліфікаційної роботи для здобуття освітнього ступеня «Магістр»
студентки групи ЕСБ-61м Васильків Вероніки Ігорівни

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 051 Економіка

Освітньо-професійна програма «Економіка сталого бізнесу»

1. Тема кваліфікаційної роботи:

Еколого-економічні основи формування стратегії сталого розвитку ТОВ

«Захід-Агро МХП»

Затверджена наказом по університету № С-442 від «01» липня 2024 р.

2. Завдання на виконання роботи

1. Дослідити теоретико-методичні засади концепції сталого розвитку аграрних підприємств.
2. Проаналізувати світовий досвід сталого розвитку аграрних підприємств.
3. Вивчити економіко-правові засади регулювання сталого розвитку аграрних підприємств в Україні.

4. Здійснити еколого-економічний аналіз діяльності ТОВ «Захід-Агро МХП».

5. Проаналізувати сучасні проблеми формування стратегії сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП».

6. Розробити пропозиції щодо удосконалення стратегії сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП».

3. Зміст пояснювальної записки

1. Теоретико-методичні засади та світовий досвід сталого розвитку аграрних підприємств.

2. Еколого-економічний аналіз ТОВ «Захід-Агро МХП».

3. Сучасні проблеми та пропозиції щодо удосконалення еколого-економічних основ у формуванні стратегії сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП».

4. Графічна частина роботи

Лист 1 Еколого-економічний аналіз ТОВ «Захід-Агро МХП»

Лист 2 Економічні показники діяльності підприємства ТОВ «Захід-Агро МХП», протягом 2021-2023 рр.

Лист 3 Основні кроки ТОВ «Захід-Агро МХП» для підвищення еколого-економічної стійкості

Лист 4 SWOT-аналіз ТОВ «Захід-Агро МХП»

Лист 5 Результати соціологічного дослідження

Лист 6 Механізм підвищення рівня обізнаності працівників ТОВ «Захід-Агро МХП» щодо удосконалення стратегії сталого розвитку

Лист 7 Комплексна стратегія підвищення рівня врожайності ґрунтів ТОВ «Захід-Агро МХП» відповідно до концепції сталого розвитку

Дата видачі завдання «__» _____ 2024 р.

Термін виконання «__» _____ 2024 р.

Науковий керівник роботи _____ зав. кафедри, к.геогр.н., проф. Дубовіч І.А.
(підпис) (посада, вчене звання, прізвище та ініціали)

Завдання прийняв до виконання _____ Васильків В.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

ВАСИЛЬКІВ В.І. Еколого-економічні основи формування стратегії сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП». Кваліфікаційна робота для здобуття освітнього ступеня «Магістр». Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки. Спеціальність 051 Економіка. Освітньо-професійна програма «Економіка сталого бізнесу». – Львів, НЛТУ України. – 2024.

Об'єкт дослідження – процес формування стратегії сталого розвитку на ТОВ «Захід-Агро МХП».

Предмет дослідження – еколого-економічні аспекти реалізації концепції сталого розвитку на ТОВ «Захід-Агро МХП». Мета роботи – розроблення пропозицій щодо вдосконалення формування та реалізації стратегії сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП» відповідно до сучасних вимог концепції сталого розвитку.

У кваліфікаційній роботі висвітлено теоретико-методичні засади та світовий досвід сталого розвитку аграрних підприємств. Досліджено поняття, сутність і основи концепції сталого розвитку. Здійснено економіко-правовий аналіз регулювання стратегій сталого розвитку аграрних підприємств в Україні. Проведено еколого-економічний аналіз діяльності ТОВ «Захід-Агро МХП», зокрема управлінської системи підприємства, та оцінено господарську діяльність через призму сталого розвитку. Розроблено механізми вдосконалення рівня обізнаності працівників щодо принципів сталого розвитку, запропоновано шляхи підвищення ефективності врожайності відповідно до концепції сталого розвитку, а також комплексну стратегію вдосконалення екологічних і економічних процесів на підприємстві.

Сторінок 48, вступ, три розділи, висновки, 8 рисунків, 6 таблиць, 53 використаних джерел.

Ключові слова: сталий розвиток, аграрні підприємства, еколого-економічний аналіз, стратегія сталого розвитку, еколого-економічні проблеми, економічна ефективність, управлінська система, екологічна відповідальність.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	8
1.1. Теоретико-методичний аналіз концепції сталого розвитку аграрних підприємств.....	8
1.2. Світовий досвід сталого розвитку аграрних підприємств.....	14
1.3. Економіко-правове регулювання стратегії сталого розвитку аграрних підприємств в Україні.....	18
Висновок до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТОВ «ЗАХІД-АГРО МХП».	23
2.1. Загальна еколого-економічна характеристика діяльності ТОВ «Захід-Агро МХП».....	23
2.2. Аналіз управлінської системи ТОВ «Захід-Агро МХП» через призму сталого розвитку.....	25
2.3. Еколого-економічна оцінка господарської діяльності ТОВ «Захід-Агро МХП».....	27
2.4. Еколого-економічний аналіз формування стратегії сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП».....	30
Висновок до розділу 2.....	34
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ОСНОВ У ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТОВ «ЗАХІД-АГРО МХП».....	35
3.1. Сучасні еколого-економічні проблеми формування стратегії сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП».....	35
3.2. Розроблення механізму підвищення рівня обізнаності працівників ТОВ «Захід-Агро МХП» щодо удосконалення стратегії сталого розвитку.....	39
3.3. Розроблення комплексної стратегії підвищення рівня врожайності ґрунтів ТОВ «Захід-Агро МХП» відповідно до концепції сталого розвитку.....	43
Висновок до розділу 3.....	47
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49
ДОДАТКИ	57

ВСТУП

Сталий розвиток аграрних підприємств є однією з ключових умов забезпечення продовольчої безпеки, ефективного використання природних ресурсів і збереження екологічного балансу. В умовах зростання глобальних викликів, таких як зміна клімату, деградація ґрунтів і зменшення біорізноманіття, особливого значення набуває формування стратегій, які враховують як економічні, так і екологічні аспекти господарської діяльності.

ТОВ «Захід-Агро МХП» є сучасним аграрним підприємством, що функціонує в складному економічному та екологічному середовищі. Актуальність дослідження еколого-економічних основ формування стратегії сталого розвитку цього підприємства зумовлена необхідністю пошуку ефективних рішень для збереження природних ресурсів, підвищення ефективності виробничих процесів і забезпечення конкурентоспроможності на ринку. Дослідження теоретико-методичних засад, світового досвіду та практичного впровадження стратегій сталого розвитку в діяльність аграрних підприємств дозволяє визначити основні напрями вдосконалення екологічних і економічних процесів. Це створює підґрунтя для формування комплексної стратегії, яка відповідає сучасним викликам.

Мета дослідження полягає у розробленні пропозицій щодо вдосконалення формування та реалізації стратегії сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП» з урахуванням еколого-економічних аспектів.

Завдання дослідження:

1. Дослідити теоретико-методичні засади сталого розвитку аграрних підприємств.
2. Узагальнити світовий досвід сталого розвитку аграрних підприємств і можливості його адаптації до умов України.
3. Здійснити еколого-економічний аналіз діяльності ТОВ «Захід-Агро МХП».

4. Оцінити ефективність управлінської системи підприємства через призму сталого розвитку.

5. Визначити сучасні еколого-економічні проблеми формування стратегії сталого розвитку підприємства.

6. Розробити механізми підвищення рівня обізнаності працівників щодо принципів сталого розвитку.

7. Запропонувати комплексну стратегію вдосконалення діяльності ТОВ «Захід-Агро МХП» відповідно до концепції сталого розвитку.

Об'єкт дослідження - процес формування стратегії сталого розвитку на ТОВ «Захід-Агро МХП».

Предмет дослідження - еколого-економічні аспекти формування та реалізації стратегії сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП».

У роботі використано загальнонаукові методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція) та спеціальні методи: економіко-статистичний аналіз, аналіз витрат і вигід, метод порівняння, соціологічне опитування, а також графічний метод для наочного представлення результатів.

Робота складається з трьох розділів, де послідовно розкрито теоретико-методичні засади сталого розвитку, проведено еколого-економічний аналіз діяльності ТОВ «Захід-Агро МХП», а також запропоновано практичні рекомендації для вдосконалення стратегії сталого розвитку підприємства.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Теоретико-методичний аналіз концепції сталого розвитку аграрних підприємств

Сталий розвиток – це концепція, що акцентує на важливості знаходження рівноваги між задоволенням потреб сьогодення та збереженням інтересів майбутніх поколінь, включаючи їхнє право на безпечне і здорове навколишнє середовище [1].

Сталий розвиток підприємства досягається шляхом гармонійного поєднання та збалансування трьох ключових аспектів діяльності кожного суб'єкта:

1. Соціальний аспект (передбачення можливих викликів у сфері управління персоналом, формування ефективної системи, спрямованої на підтримку культурної та соціальної стабільності);

2. Економічний аспект (підвищення ефективності за рахунок раціонального використання природних ресурсів та оптимізації бізнес-процесів підприємства);

3. Екологічний аспект (фокус на збереженні цілісності природних і біологічних систем шляхом екологізації виробничих процесів та запровадження політики корпоративної соціальної відповідальності) [2].

В.К. Липинський визначає ключові принципи сталого розвитку, що власне полягають у наступному:

– інтеграція збереження природних ресурсів та розвитку суспільства в цілому;

– задоволення основних потреб людства;

– забезпечення рівності та соціальної справедливості;

– сприяння соціальному самовизначенню і збереженню культурного різноманіття;

– підтримка екосистемної цілісності [3].

О. І. Лема, О. А. Матковський вважають, що українська економіка, зокрема аграрний сектор, демонструє великий потенціал для реалізації принципів сталого розвитку. Особлива увага до аграрної галузі зумовлена кількома чинниками [4]:

- 1) високою ресурсомісткістю, що суттєво впливає на екологічну ситуацію;
- 2) вагомою часткою у валовому внутрішньому продукті (приблизно 9% у 2022 році) та значною часткою експорту (47% у 2022 році);
- 3) високим мультиплікатором для інвестицій і зайнятості.

Сталий розвиток аграрної галузі полягає в оптимізації аграрного виробництва, збереженні та відновленні якісних характеристик навколишнього природного середовища, а також у поліпшенні соціального статусу сільських жителів, що власне відбувається на фоні зміцнення продовольчої та екологічної безпеки країни [5].

О.Л. Попова визначає сталий розвиток агросфери як системні зміни, орієнтовані на інтереси людини та суспільства. Ці зміни є адаптивними та якісними, сприяють підвищенню еколого-економічної ефективності, соціально-економічного прогресу та екологічної стійкості, відображаючи раціональні моделі сталості на різних етапах розвитку [6].

Г. Сиротюк у своїх дослідженнях висвітлює, що сталий розвиток аграрних підприємств можливий за умови, що економічне зростання, виробництво та споживання відбуваються в межах, які забезпечують відновлення екологічних систем. Основи сталого розвитку включають екологізацію економіки, гуманізацію та впровадження принципових підходів до соціальної діяльності [7].

За словами Безпарточного М.Г. сталий розвиток аграрної сфери може стати імпульсом для розвитку сільських територій і підприємництва на селі, що, в свою чергу, суттєво покращить соціально-демографічну ситуацію в сільській місцевості [8].

В умовах забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств О.П. Русак та Т.М. Паламарчук ідентифікують наступні чотири види ризиків:

- 1) політичні ризики (податковий, правовий, інвестиційний);

- 2) соціальні ризики (екологічний, ризик пов'язаний із людським чинником на виробництві);
- 3) економічні ризики (виробничий, інфляційний, кон'юктурний);
- 4) фінансові ризики (валютний, ціновий, ризики втрати ліквідності та платоспроможності) [9].

У своїх працях І. Цвігун та В. Матіяш підсумували, що для аграрного сектору України найбільш помітними ризиками сталого розвитку є: нестабільність аграрного, труднощі у формуванні та реалізації прогнозів і планів ринку сталого розвитку підприємств; залежність від імпорتنих ресурсів; питання якості харчової продукції; зосередження землі та виробництва в руках великих агрохолдингів; соціальні умови в сільській місцевості. Низькі доходи та незадовільні умови життя у селах створюють перешкоди для залучення кваліфікованих кадрів до аграрного сектору [10].

А. О. Лантух підкреслює, що інтенсифікація виробництва в господарській практиці веде до негативних екологічних наслідків, які в цілому значно погіршують умови сільськогосподарського виробництва, знижують продуктивність і економічну ефективність використання природних ресурсів аграрного сектора. Таким чином, екологізація розвитку продуктивних сил, особливо в сільському господарстві, а також відновлення природно-ресурсного потенціалу аграрного сектора повинні стати ключовими напрямками державної політики та управлінської діяльності аграрних підприємств [11].

Слід зазначити, що у відповідь на глобальне потепління та екологічні кризи, дедалі більше країн реалізують спільну політику «озеленення» економіки, де аграрний сектор має великий потенціал для переходу на «зелений» (сталий) розвиток. Виснаження сільськогосподарських угідь, забруднення води та високі викиди від застарілої техніки стимулюють таку міжнародну співпрацю. Наприклад, країни ЄС розробляють спільну аграрну політику для розвитку «зеленої економіки», зосереджуючи увагу на збереженні біорізноманіття, ландшафтів, підтримці клімату та розвитку біоекономіки сільської місцевості [12].

О. М. Ковальова дослідила, що за останні роки також загострилася проблема конфліктів між сільським населенням та агровиробниками. Останні, прагнучи зменшити витрати, часто застосовують засоби захисту рослин, які шкодять не лише бур'янам, а й іншим рослинам і тваринам. Це призвело до масової загибелі бджіл після обприскування культур. Тому виникла необхідність управління використанням мінеральних добрив, щоб зменшити їх негативний вплив на ґрунти, флору, фауну та здоров'я людей. Заходи з управління та моніторингу добрив повинні бути розроблені на національному рівні, враховуючи соціальні та екологічні аспекти [13].

Зміни у виробництві впливають на стан землі, клімат і здоров'я населення, що створює відповідальність аграрних підприємств за їх інший вплив, а саме на сферу життя. Великі агрокомпанії, як найважливіші учасники, мають більше можливостей впливу на соціальні аспекти і повинні відповідально керувати ризиками та впроваджувати стратегії сталого розвитку. Частиною цього є нефінансова звітність, яка дозволяє сторонам оцінювати їхню діяльність. В Україні рівень використання нефінансової звітності та стандартів GRI залишається низьким – лише 20% аграрних компаній складають таку звітність, зокрема серед найбільших за земельними ресурсами цей показник сягає 15%. Це значно відстає від міжнародних норм [14].

Попри зазначені проблеми, багато аграрних підприємств в Україні, навіть у контексті війни, активно впроваджують концепцію сталого розвитку, відіграючи ключову роль у соціальному контексті цього процесу, що включає:

1. Створення робочих місць: розвиток сільського господарства відкриває нові можливості зайнятості в сільських районах, зменшуючи міграцію в міста та за кордон.

2. Інфраструктура: активність агробізнесу стимулює розвиток доріг, комунікацій та енергетичних систем.

3. Соціальний розвиток: аграрні підприємства підтримують місцеві спільноти через спонсорство, покращення соціальної інфраструктури та екологічні ініціативи.

4. Освіта: бізнес забезпечує навчання та стажування для місцевого населення [15].

Органічне землеробство починає набувати важливого значення для стійкого розвитку аграрних підприємств. Завдяки своїм природним, географічним і кліматичним перевагам Україна має значний потенціал стати лідером на світовому аграрному ринку. З огляду на глобальні проблеми з продовольством, створення бренду на кшталт «Годувальниця світу» може бути вдалим рішенням. Це сприятиме зміцненню ролі України як ключового постачальника якісної сільськогосподарської продукції та її утвердженню на міжнародній арені [16].

А.І. Орехова, Л.А. Хромушина та І.О. Голуб додають, що українським агровиробникам необхідно впроваджувати принципи «зеленого» курсу у свою діяльність, щоб відповідати європейським стандартам і вимогам. Покращуючи агроекологічний імідж української продукції, місцеві агробізнеси можуть зайняти нові ринкові позиції, навіть в умовах поточної турбулентності [17].

Сьогодні в Україні питання відновлення аграрного бізнесу після війни є актуальним. Військові конфлікти, без сумніву, гальмують інноваційний розвиток та інвестиції в аграрний сектор. Для відродження сільського господарства необхідно розробити чітку стратегію, що базується на принципах «Європейського зеленого курсу» та Глобальних цілях [18].

А. Сопіна та С.О. Кушнір вважають, що для збереження конкурентних позицій на світовій арені в умовах євроінтеграції необхідно розробити довгострокову стратегію, яка включає такі ключові аспекти:

- 1) відповідність стандартам виробництва та екологічності;
- 2) збільшення частки експорту готової продукції замість сировини;
- 3) розвиток перспективних галузей, таких як біотехнології та інноваційні методи вирощування сільгоспкультури;
- 4) налагодження міжнародного співробітництва з європейськими аграрними компаніями для обміну знаннями, технологіями та інноваціями як прояв активної інтеграції [19].

Аграрна продукція є інструментом сталого розвитку та засобом для підвищення економічного зростання агропідприємств. Компанії, які продовжують випускати неконкурентну продукцію та вибирати застарілі технології, не досягатимуть успіху в майбутньому. Основні елементи сталого розвитку включають дотримання економічних принципів, раціональний розвиток виробничого потенціалу та оптимізацію умов для інтеграції з Європейським Союзом [20].

Сільське господарство займає ключове місце в економічній системі України, адже саме цей сектор забезпечує населення робочими місцями та зміцнює продовольчу безпеку держави. Завдяки аграрному сектору досягається самостійність у постачанні продукції харчування, що є аспектом національної незалежності. Тому розвиток сільськогосподарської галузі в межах країни повинен мати пріоритетне значення, що сприятиме стабільності та стійкості [21].

В Україні розрізняють суб'єкти аграрного сектору на три основні категорії: малий, середній і великий агробізнес. Малі аграрні підприємства займають початкову позицію у виробничому ланцюжку сільськогосподарської продукції. Вони створюють міцний зв'язок між малими фермерськими господарствами та внутрішнім ринком, забезпечуючи споживачів основними аграрними товарами. Середній агробізнес представлений сільськогосподарськими виробничими кооперативами, які мають більші можливості для розвитку. Вони здатні лише забезпечити якісну продукцію внутрішнього ринку, а й вийти на міжнародний рівень. Третю категорію складають великі агрохолдинги, які працюють переважно у групі акціонерних товариств. Вони відрізняються високою інвестиційною привабливістю як для внутрішніх, так і для зовнішніх інвесторів. Завдяки своїм масштабам, великі агрохолдинги здатні забезпечити значні обсяги виробництва, що сприяє диверсифікації продукції та покращеному експорту. Це конкурентоспроможність країни на міжнародних ринках. Однак такий рівень розвитку залишається недосяжним для окремих малих і середніх підприємств через обмежені ресурси [22].

Вихід на курс сталого розвитку аграрних підприємств в Україні важливий з кількох причин, навіть попри війну. По-перше, аграрний сектор є одним з ключових у економіці України. Стійке ведення сільського господарства може забезпечити стабільний прибуток, зменшити залежність від зовнішніх ринків і сприяти економічному відновленню. По-друге, в умовах війни важливо забезпечити країну власними продовольчими ресурсами. Сталий розвиток дозволяє ефективно використовувати природні ресурси, зменшуючи ризики продовольчої нестачі. Крім того, впровадження екологічно чистих технологій у сільському господарстві допомагає зберегти природні ресурси, покращити якість ґрунтів і води, а також знизити викиди парникових газів.

Також аграрні підприємства, які впроваджують сталі практики, стають більш привабливими для інвесторів, що може призвести до додаткових фінансових вливань у сектор. Сталий розвиток враховує інтереси місцевих громад, забезпечуючи робочі місця та покращуючи якість життя населення. В умовах війни та глобальних змін клімату аграрії повинні бути гнучкими і готовими до адаптації, щоб вижити та процвітати. Таким чином, курс на сталий розвиток аграрних підприємств в Україні є критично важливим для забезпечення економічної, екологічної та соціальної стабільності в умовах сучасних викликів.

1.2. Світовий досвід сталого розвитку аграрних підприємств

Практика економічно розвинених країн показує, що аграрний сектор потребує активної підтримки з боку держави для ефективного вирішення своїх соціально-економічних завдань. Без такої підтримки сектор не здатний самостійно подолати труднощі та забезпечити стійке зростання. У цих країнах держава здійснює контроль за виробництвом і постачанням ключових сільськогосподарських продуктів, забезпечуючи стабільність ринку. Важливим аспектом є захист національних виробників у конкурентній боротьбі з імпортною продукцією. Це досягається завдяки введенню мит та інших захисних заходів, які створюють рівні умови для розвитку місцевих підприємств [23].

Розвиток аграрного сектора, як важливої складової економіки, значною мірою залежить від наявності сучасних виробничих ресурсів та впровадження

новітніх технологій. Модернізація матеріально-технічної бази сільськогосподарських підприємств сприяє підвищенню ефективності їх роботи та збільшенню продуктивності. Важливу роль у цьому процесі здійснює державна підтримка, яка може включати надання економічних субсидій, пільгових кредитів та спеціальних преференцій [24].

Кліматичні зміни є одним із ключових чинників, що впливають на обсяги та якість виробництва сільськогосподарської продукції в усьому світі. Аграрний сектор особливо вразливий до зміни погодних умов, що робить його залежним від стабільності клімату. Зміна клімату, зокрема підвищення середньорічних температур на 2-3°C, суттєво впливає на глобальний розвиток сільського господарства, створюючи серйозні перешкоди для його ефективності, особливо в країнах, де ця галузь має важливе значення для економіки. Підвищення температури землі призводить до зменшення врожайності сільськогосподарських культур та зниження продуктивності худоби, що негативно позначається на загальному обсязі виробництва. Науковці прогнозують, що підвищення середньої температури на кожен 1°C може скоротити обсяги виробництва агропродукції на 10%. Крім того, сільське господарство само по собі погано впливає на клімат, оскільки є значним джерелом парникових газів. Виробничі процеси в аграрному секторі спричиняють викиди окису азоту та метану, на який припадає майже половина світових викидів цих газів – 58% окису азоту та 47% метану. Це підсилює ефект глобального потепління, що вимагає переорієнтації на більш екологічний розвиток [25].

Глобальне потепління та екологічні кризи спонукають країну до впровадження міжнародної політики, орієнтованої на «озеленення» економіки. Одним із найперспективніших напрямів у цьому процесі є модернізація аграрного сектору, яка має великий потенціал для переходу на більш екологічно чисті методи виробництва. Зниження родючості, забруднення водних ресурсів та високий рівень шкідливих викидів через використання застарілої техніки стали серйозними причинами для початку такої співпраці між державами. Європейські

країни активно впроваджують спільну аграрну політику, спрямовану на розвиток «зеленої економіки» в сільськогосподарському секторі. Основними пріоритетами цієї політики є біорізноманіття збереження флори і фауни, охорона природних ландшафтів, підтримка сприятливих кліматичних умов і розвиток біоекономіки в сільській місцевості. Такий підхід дозволяє не лише зменшити вплив на довкілля, але й підвищити стійкість аграрного сектору до кліматичних змін [26]. Площа органічних земель в країнах Європи наведена в Додатку А [27].

Аналізуючи плани України, слід зазначити, що країни Євросоюзу також мають амбітні цілі щодо розширення частки органічних земель. Відповідно до стратегії «Від ферми до виделки», яка є складовою частиною Європейського Зеленого Курсу (Green Deal), країни ЄС прагнуть збільшити частку органічних земель до 25% до 2030 року. Ця ціль є досить сміливою, адже зважаючи на попередні тенденції та без додаткових заходів підтримки, очікувана частка органічних земель до цього року, за прогнозами, може досягти лише 15-18%. Щоб досягти поставленої мети, Європейська Комісія розробила План дій для розвитку органічного сектору. Він включає 23 заходи, що поділяються на три основні напрями:

1. Збільшення споживання органічної продукції для створення стабільного попиту на ринку.
2. Підтримка виробництва органічної продукції, що має на меті полегшення переходу фермерів на органічні методи господарювання.
3. Розвиток сталого сільського господарства та підвищення його внеску у збереження довкілля, що сприятиме поліпшенню екологічної ситуації в регіоні.

Ці заходи спрямовані на створення умов для сталого розвитку органічного сільського господарства, яке відповідатиме екологічним стандартам і допоможе досягти цілей, визначених у стратегії ЄС [27].

Плани Євросоюзу мають велике значення для України, оскільки країни ЄС є ключовим ринком для збуту української органічної продукції. В Україні попит на органічні продукти залишається переважно нішевим, що стимулює місцевих виробників шукати можливості для експорту. Європейські країни споживають

близько 73% української органічної продукції, тоді як США та Канада закупають близько 24%.

На сьогоднішній день Україна посідає 4-те місце у світі серед 127 постачальників органічної продукції до ЄС, поступаючись лише Еквадору, Домініканській Республіці та Китаю. Важливо відзначити, що Еквадор та Домініканська Республіка експортують до ЄС здебільшого тропічні фрукти, горіхи та спеції, які займають значну частку в імпорті ЄС (приблизно 30%), але в Україні не вирощуються. Україна, своєю чергою, постачає понад 60 видів органічної продукції, серед яких кукурудза, пшениця, ячмінь, олійні культури, соєві боби, соняшникова олія, горох, фрукти та ягоди, овочі, гриби, горіхи, зелень, кетчуп, соки, борошно, мед та інші товари.

Таким чином, стратегія ЄС щодо розвитку органічного ринку безпосередньо впливає на перспективи українського експорту, створюючи нові можливості для українських виробників.

Розширення міжнародної співпраці в сфері сільського господарства передбачає активну участь національних економік у діяльності міжнародних організацій. Серед найважливіших таких організацій можна виділити:

1. FAO (Продовольча та сільськогосподарська організація ООН) – її діяльність спрямована на розвиток сільського господарства, покращення харчування та вирішення проблем продовольчої безпеки. FAO об'єднує країни для спільних зусиль у боротьбі з глобальною бідністю та голодом, підтримує модернізацію аграрного сектору в країнах, що розвиваються, та в країнах з перехідною економікою.

2. APRI (Міжнародна організація з аналізу фермерських господарств) – спеціалізується на дослідженнях ефективності управління сільськогосподарськими ризиками. Вона розробляє інструменти, що дозволяють покращити діяльність виробників як у рослинництві, так і в тваринництві.

3. IATP (Міжнародний інститут сільського господарства та торгової політики) – займається розробкою економічних моделей, орієнтованих на використання чистої енергії, включаючи вітрову енергію та біопаливо. Метою є

стимулювання розвитку сільських територій по всьому світу та підтримка впровадження технологій для екологічних фермерських господарств, що знижують шкідливі викиди, та заохочення землевласників до створення кооперативів для сталого розвитку аграрного сектору.

4. IFPRI (Міжнародний сільськогосподарський дослідницький інститут) – зосереджується на впровадженні інновацій у аграрному секторі. Вони проводять дослідження в галузі підвищення врожайності, продуктивності тваринництва та впливу кліматичних змін на фермерські господарства.

Ці організації відіграють ключову роль у налагодженні співпраці між країнами, сприяючи стабільному розвитку сільського господарства та підвищенню продовольчої безпеки на глобальному рівні [28].

1.3. Економіко-правове регулювання стратегії сталого розвитку аграрних підприємств в Україні

Аналіз законодавства є важливим для сталого розвитку аграрного сектору України з кількох причин. По-перше, це визначає правову базу, що регулює аграрну діяльність, що допомагає аграріям дотримуватись вимог. По-друге, чітка правова база підвищує інвестиційну привабливість сектора. Крім того, законодавчі акти забезпечують екологічну стійкість, оскільки регулюють екологічні стандарти, та підтримують соціальну відповідальність, забезпечуючи справедливі умови праці.

У Законі України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» зазначені пріоритети державної політики щодо екологічної стійкості, зокрема в аграрного секторі, через зменшення негативного впливу на довкілля [29].

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» встановлені вимоги щодо ведення сільського господарства, що сприяє збереженню природних ресурсів, таких як земля, вода та повітря [30].

Підприємства також керуються Законом України «Про фермерське господарство», який спрямований на забезпечення сприятливих умов для

громадянських ініціатив у виробництві товарної сільськогосподарської продукції, її переробці та реалізації на внутрішніх і зовнішніх ринках [31].

Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» визначає процедуру оцінки впливу на довкілля для проектів, що можуть суттєво вплинути на довкілля. Це важливо для сталого аграрного господарства, оскільки він вимагає проведення оцінки впливу аграрних проектів, що дозволяє виявити негативні наслідки та розробити заходи для їх мінімізації [32].

Слід розглянути Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України», що має на меті формування основ державної політики в таких сферах, як бюджетна, кредитна, цінова, регуляторна та інших, для підтримки виробництва сільськогосподарської продукції, розвитку аграрного ринку та забезпечення продовольчої безпеки населення з урахуванням принципів сталого розвитку [33].

Особливо актуальним в сьогоденні є Закон України «Про альтернативні види палива», що визначає економічні, правові, екологічні, соціальні та організаційні основи виробництва і використання альтернативних видів пального, що є критично важливими для сталого розвитку. Законом передбачено зменшення залежності від традиційних енергоресурсів, поліпшення екологічної ситуації та забезпечення енергетичної безпеки [34].

Законом України «Про особисте селянське господарство» регулюється правовий статус особистих селянських господарств, їх права та обов'язки, а також ведення сільського господарства на особистих ділянках. Дотримання цього закону є важливим для сталого аграрного господарства, оскільки забезпечує правову захищеність, сприяє збереженню природних ресурсів і відкриває доступ до державної підтримки для впровадження сталих технологій [35].

Законом України «Про зерно та ринок зерна в Україні» регулюється виробництво, заготівля, зберігання, перероблення та реалізація зерна. Закон є важливим для сталого аграрного господарства, оскільки сприяє стабільності

зернового ринку, забезпечує продовольчу безпеку та стимулює ефективне використання ресурсів, а також підтримує екологічні стандарти [36].

Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» встановлює вимоги до виробництва, обігу та контролю харчових продуктів, визначаючи права та обов'язки учасників ринку. Дотримання цього закону є критично важливим для сталого аграрного господарства, оскільки забезпечує безпечність продуктів, підтримує довіру споживачів та сприяє інтеграції України до ЄС [37].

Необхідно також зазначити, що Наказом Міністерства аграрної політики «Про затвердження змін до критеріїв визначення підприємств, установ та організацій, які мають важливе значення для національної економіки в аграрному секторі» встановлені зміни до критеріїв, за якими визначаються важливі для національної економіки підприємства у сільському господарстві під час особливого періоду. Зокрема, до критично важливих підприємств відносяться ті, що обробляють сільськогосподарські угіддя на площі від 500 га (раніше було 1000 га), або мають середню кількість застрахованих працівників не менше 20 осіб (було 50 осіб) [38].

В Угоді «Про асоціацію між Україною та Європейським Союзом», глава 17 «Сільське господарство та розвиток сільських територій» зазначені домовленості про співпрацю в аграрному секторі, зокрема обмін знаннями, підвищення ефективності агровиробництва та залучення інвестицій. Ця угода є важливою для сталого розвитку, оскільки сприяє модернізації аграрного сектора, поліпшенню конкурентоспроможності та сталому розвитку сільських територій, що в свою чергу забезпечує економічну стабільність і покращує якість життя в сільських громадах [39].

«Меморандум про взаєморозуміння щодо діалогу з питань сільського господарства між Міністерством аграрної політики України та Генеральним Директоратом Європейської Комісії» спрямований на розвиток довіри та взаєморозуміння в рамках двостороннього співробітництва в аграрному секторі та розвитку сільських територій. Документ є важливим для сталого розвитку,

оскільки він створює платформу для обміну знаннями та досвідом, що підвищує ефективність аграрного виробництва [40].

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення порядку зміни цільового призначення земельних ділянок для залучення інвестицій з метою швидкої відбудови України» сприяє спрощенню процедур зміни цільового призначення земель, що важливо для швидкого залучення інвестицій у аграрний сектор. Цей закон є важливим для сталого аграрного господарства, оскільки полегшує доступ до земельних ресурсів для інвесторів, що стимулює розвиток сільськогосподарського виробництва та забезпечує більш ефективне використання земель [41].

В нинішніх умовах війни, важливим є Закон України «Про засади державної регіональної політики», що визначає основи регіонального розвитку. Цей закон є важливим для сталого аграрного господарства, оскільки сприяє інтеграції аграрного сектору в регіональну економіку, підвищує ефективність використання природних ресурсів, а також створює умови для залучення інвестицій у сільське господарство [42].

Висновок до розділу 1

1. Концепція сталого розвитку аграрних підприємств пройшла еволюцію від економічної ефективності до врахування екологічних та соціальних аспектів.
2. Сучасне розуміння сталого розвитку передбачає баланс між економічним зростанням, охороною довкілля та соціальним добробутом.
3. Міжнародний досвід і стандарти, зокрема ЄС, значно впливають на формування концепції сталого розвитку.
4. Для забезпечення стійкості аграрних підприємств необхідно впроваджувати інноваційні технології та раціонально використовувати природні ресурси.
5. Законодавство України у сфері аграрного сектору орієнтоване на підтримку сталого розвитку, але потребує адаптації до сучасних викликів та європейських стандартів.
6. Законодавчі ініціативи стимулюють перехід аграрного сектору до сталого розвитку.
7. Розвиток органічного ринку ЄС є важливим для зростання експорту української органічної продукції.
8. Попит на органічну продукцію в ЄС дає українським виробникам можливість розширити виробничі можливості та асортимент.
9. Внутрішній ринок органічної продукції в Україні залишається винятковим, що стимулює виробників розвивати експорт.
10. Амбітні цілі ЄС щодо органічних земель створюють нові можливості для українського агросектору, але потребують адаптації до вимог європейського ринку.

РОЗДІЛ 2

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТОВ «ЗАХІД-АГРО МХП»

2.1. Загальна еколого-економічна характеристика діяльності ТОВ «Захід-Агро МХП»

Україна має потужний агропродовольчий сектор, який здатен не лише повністю забезпечити внутрішні потреби країни у продуктах харчування, але й активно впливати на міжнародні ринки ключових агропродовольчих товарів. До початку повномасштабної війни Україна входила до п'ятірки найбільших експортерів зернових у світі, поставляючи на експорт близько 75% виробленої продукції. Основні тенденції аграрного сектору України за період 2022-2023 рр. наведено в додатку В. У 2023 році аграрний сектор України демонструє ознаки відновлення, незважаючи на складні умови, викликані війною. Виробництво м'яса та молока зростає, забезпечуючи внутрішнє споживання. Крім того, нарощується виробництво овочів, зокрема цибулі та моркви.

Одними з найбільш продуктивних аграрних підприємств, завдяки яким аграрна галузь України продовжує функціонувати під час війни, є підприємства, наведені нижче в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Аналіз конкурентоспроможності аграрних підприємств України в контексті сталого розвитку

Підприємство	Сильні сторони	Слабкі сторони
«Захід-Агро МХП»	<ul style="list-style-type: none"> - один з найбільших експортерів олійних культур; - використання сучасних технологій у виробництві; - акцент на зменшення вуглецевого сліду. 	<ul style="list-style-type: none"> - ризики пов'язані з нестабільною політичною ситуацією; - вплив кліматичних змін на виробництво; - конкуренція з іншими агровиробниками.
«Сварог Вест Груп»	<ul style="list-style-type: none"> - високий рівень інтеграції виробництва; - акцент на органічному виробництві та сталому землеробстві; - співпраця з міжнародними організаціями задля сталого розвитку. 	<ul style="list-style-type: none"> - обмежена присутність на зовнішніх ринках; - вразливість до змін клімату; - відсутність достатнього фінансування для нових проектів;

Продовження табл. 2.1

1	2	3
«Укрлендфармінг»	<ul style="list-style-type: none"> - диверсифікація продукції: м'ясо, молоко, зернові; - значний експортний потенціал; - участь у програмах зі сталого розвитку. 	<ul style="list-style-type: none"> - високі витрати на утримання виробництва; - висока залежність від фінансування та кредитів; - проблеми з управлінням та організацією на підприємствах.
«Kernel»	<ul style="list-style-type: none"> - лідер у виробництві рослинництва в Україні; - впровадження інноваційних технологій; - стратегія сталого розвитку спрямована на екологічність. 	<ul style="list-style-type: none"> - висока залежність від зовнішніх ринків; - ризики, пов'язані з коливанням цін на корми, добрива; - можливі екологічні наслідки внаслідок великого виробництва.

В сучасних умовах аграрна галузь України демонструє значну конкурентоспроможність завдяки діяльності ключових підприємств, представлених у таблиці 2.1. Особливу увагу варто приділити ТОВ «Захід-Агро МХП», яке виступає лідером у секторі завдяки своїм інноваційним підходам, високим стандартам якості та сталим практикам управління. Компанія ТОВ «Захід-Агро МХП» була заснована 20 червня 2010 року та зареєстрована за адресою: вул. Шашкевича, буд. 20, корпус А, місто Рогатин, Івано-Франківська область, 77000. Це приватне підприємство займається сільськогосподарською діяльністю і на сьогодні налічує 378 працівників [35].

ТОВ «Захід-Агро МХП» підлягає оподаткуванню за загальною системою, яка охоплює податок на прибуток підприємств, податок на додану вартість, земельний податок та інші обов'язкові платежі відповідно до українського податкового законодавства [36].

Основним напрямом діяльності ТзОВ «Захід-Агро МХП» є культивування зернових (пшениця, кукурудза, ячмінь), бобових (соєві боби) та олійних культур (насіння ріпаку і соняшнику), відповідно до КВЕД 01.11 [37].

ТОВ «Захід-Агро МХП» володіє значним парком сільськогосподарської техніки та транспорту, який налічує більше 465 одиниць. Компанія має своє розташування у трьох західних областях України: Львівській, Тернопільській та Івано-Франківській. Для ведення сільськогосподарської діяльності підприємство

використовує земельні угіддя загальною площею 39 970 гектарів, на яких працюють 23 124 пайовики.

Крім того, ТзОВ «Захід-Агро МХП» має в своєму розпорядженні два елеватори: «Воскресинцівський» та «Краснянський», загальна потужність яких становить 72 тисячі тонн. Обидва елеватори оснащені сучасним імпортним обладнанням і відповідають актуальним стандартам якості, що підкреслює прагнення компанії до забезпечення високих стандартів у зберіганні та обробці агропродукції.

2.2. Аналіз управлінської системи ТОВ «Захід-Агро МХП» через призму сталого розвитку

Ключовими аспектами дослідження системи управління підприємством є планування, організування, мотивування, контролювання та регулювання.

У ТОВ «Захід-Агро МХП» активно реалізується трирівнева система планування, що включає стратегічне, тактичне та оперативне планування. Стратегічне планування охоплює довгострокові цілі, такі як розвиток нових технологій, розширення ринків збуту та покращення інфраструктури. Тактичне планування зосереджене на оптимальному використанні земельних ресурсів та виборі сортів культур, тоді як оперативне планування визначає деталі посівних робіт, управління добривами та організацію роботи технічного парку. Для забезпечення сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП» розробляються різноманітні плани, які враховують екологічні аспекти, зокрема плани з екологічної безпеки. Впровадження інноваційних технологій, таких як віртуальні робочі столи (VDI) та система RASPBERRY PI, дозволяє оптимізувати витрати та підвищити безпеку. Використання персональних асистентів у месенджерах для організації внутрішніх процесів підкреслює прагнення підприємства до сучасних технологій і ефективності, що є важливим компонентом стратегії сталого розвитку.

Важливим аспектом функції організування є навчання персоналу, яке здійснюється через багатоступеневу програму. Вона охоплює адаптацію та

стажування нових співробітників, а також гнучкі мотиваційні програми для тих, хто вже працює в компанії. Засади сталого розвитку проявляються у постійному навчанні та розвитку персоналу, що є важливим для досягнення довгострокових цілей підприємства. Організаційна структура ТОВ «Захід-Агро МХП» має лінійно-функціональний характер, під керівництвом директора Валанчюс Тетяни Олександрівни (Додаток Б).

У ТОВ «Захід-Агро МХП» система мотивування працівників інтегрована в концепцію сталого розвитку, що сприяє не лише економічному зростанню, а й соціальному добробуту. Процес оплати праці реалізується через різні форми, включаючи відрядну та почасову оплату, з акцентом на відкритість і вчасність виплат. Система винагороди поєднує фіксовану та змінну частини, які залежать від кваліфікації, результатів праці та бізнес-напрямів. Співробітники мають можливість отримувати річні, квартальні та щомісячні бонуси, а також екстрабонуси за особисті досягнення, що стимулює їхній професійний розвиток. На базі статистики станом на 8 травня 2024 року, середньомісячний дохід працівника становить 186 000 грн, що підтверджує конкурентоспроможність компанії на ринку праці. Окрім фінансової винагороди, «Захід-Агро МХП» забезпечує своїм працівникам комфортні умови для роботи і відпочинку. Це включає пільгове харчування, безкоштовні ПЛР-тестування, фінансову підтримку під час лікування та безкоштовний трансфер до місця роботи. Таким чином, ТОВ «Захід-Агро МХП» не лише реалізує економічні цілі, а й активно підтримує соціальні ініціативи, що робить підприємство прикладом сталого аграрного бізнесу в Україні.

Функція контролювання в ТОВ «Захід-Агро МХП» відіграє ключову роль у забезпеченні сталого розвитку компанії, оскільки вона передбачає постійний моніторинг усіх аспектів діяльності з акцентом на якість та безпеку продукції. Впродовж двадцяти років свого існування підприємство створило комплексну систему контролю, яка включає участь численних працівників і покриває всі етапи виробничого процесу. Завдяки підходу «від зерна до тарілки» ТОВ «Захід-Агро МХП» контролює якість продукції на кожному етапі: від закупівлі зерна до

збуту готової продукції в мережі магазинів. Ця система контролю не лише стосується внутрішніх виробничих процесів, а й поширюється на матеріали, отримувані від постачальників, а також на транспортування товарів.

У процесі регулювання ТОВ «Захід-Агро МХП» керівництво зосереджується на вдосконаленні внутрішніх правил та процедури, що регламентують виробничі процеси й контроль якості продукції. Завдяки успішному впровадженню регулюючих заходів, підприємство досягло значного підвищення продуктивності, зниження витрат і покращення якості продукції. Наприклад, реалізація програми моніторингу ресурсів сприяла ефективнішому використанню енергії, води та інших природних ресурсів, що є важливим аспектом сталого розвитку. Для значного підвищення ефективності регулювання процесів на підприємстві було впроваджено сучасну ITSM-систему, яка забезпечує комплексний підхід до управління запитами користувачів, оперативного вирішення інцидентів, що дозволяє мінімізувати ризики та підвищити якість.

2.3. Еколого-економічна оцінка господарської діяльності ТОВ «Захід-Агро МХП»

Основою для проведення аналізу господарської діяльності ТОВ «Захід-Агро МХП» слугують ключові показники, отримані на основі фінансової звітності підприємства. У табл. 2.2 представлено детальний аналіз фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Захід-Агро МХП» за 2021-2023 рр., що дозволяє оцінити та проаналізувати ефективність роботи ТОВ «Захід-Агро МХП» та його фінансовий стан.

Таблиця 2.2

Економічні показники діяльності підприємства ТОВ «ЗАХІД-АГРО МХП», протягом 2021-2023 рр.

№ з/п	Показники	Нормативне значення	Аналізовані періоди, роки		
			2021	2022	2023
Показники майнового стану					
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	Зменшення	0,32	0,12	0,09

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6
2	Коефіцієнт оновлення основних засобів	Збільшення	0,61	0,79	0,85
Показники ліквідності					
3	Коефіцієнт покриття	>1	0,54	0,72	0,83
4	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,6-0,8	0,22	0,38	0,41
Показники фінансової стійкості					
5	Коефіцієнт бюджетної автономії	>0,5	0,27	0,34	0,43
6	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшення	4,24	3,21	3,95
Показники ділової активності					
9	Коефіцієнт оборотності активів	Збільшення	0,35	0,32	0,37
10	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Збільшення	1,67	1,23	1,35
11	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Збільшення	3,10	2,21	2,89
12	Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	Збільшення	2,93	2,89	3,04
Показники рентабельності					
13	Рентабельність реалізованої продукції	>0 Збільшення	0,16	0,12	0,19
14	Коефіцієнт рентабельності активів	>0 Збільшення	0,15	0,13	0,21
15	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	>0 Збільшення	0,74	0,43	0,81

Аналіз майнового стану ТОВ «Захід-Агро МХП» за 2021-2023 роки свідчить про позитивні зміни у використанні основних засобів. Зокрема, коефіцієнт зносу основних засобів за цей період зменшився з 0,32 у 2021 році до 0,09 у 2023 році, що вказує на покращення їхнього стану. Коефіцієнт оновлення зріс з 0,61 у 2021 році до 0,85 у 2023 році. Це свідчить про збільшення інтенсивності оновлення виробничих активів, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності. Фінансова стійкість ТОВ «Захід-Агро МХП» також характеризується певними труднощами, оскільки коефіцієнт бюджетної автономії протягом 2021-2023 років не відповідав нормативу.

При аналізі господарської діяльності ТОВ «Захід-Агро МХП» важливим аспектом є оцінка статистичних даних щодо реалізації сільськогосподарської продукції підприємства за період 2021-2023 років.

Таблиця 2.3

Статистичні дані щодо реалізації сільськогосподарської продукції ТОВ
«Захід-Агро МХП» за 2021-2023 рр.

Назва виду продукції	Кількість реалізованої продукції, ц			Вартість реалізованої продукції (без дотацій, ПДВ)		
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Культурні зернові та зернобобові У тому числі:	1 264 675	1 317 171	1 457 052	691 193 921	905 076 832	852 170 930
пшениця	298 657	422 772	233 638	162 140 742	274 992 428	140 052 130
кукурудза та зерно	807 937	893 399	1 223 414	429 850 740	629 599 053	712 118 800
ячмінь	157 313	1006	-	97 859 721	485 351	-
гречка	713	-	-	1 314 380	-	-
Культури зернобобові сушені	55	-	-	28 338	-	-
Насіння культурних олійних у тому числі:	398 298	615 980	1 749 738	504 107 857	998 432 262	376 339 659
боби сої	166 067	219 492	1 669 567	231 993 099	297 008 242	274 248 328
насіння ріпаку й кользи	217 334	280 243	80 171	255 798 060	530 776 355	102 091 330
насіння соняшнику	14 897	116 145	-	16 316 698	170 638 665	-
Картопля	-	-	694	-	-	932 622

Аналізуючи наведені статистичні дані, можна відзначити позитивну динаміку зростання обсягів продажу зернових культур. З кожним роком підприємство збільшувало виробництво і реалізацію зернових та олійних культур, що вказує на стабільний попит на цей вид продукції. Структуру обсягів реалізованих культур ТОВ «Захід-Агро МХП» за період 2021-2023 рр. наведено в додатку В.

На рис. 2.1. представлено географічний розподіл експорту ТОВ «Захід-Агро МХП».

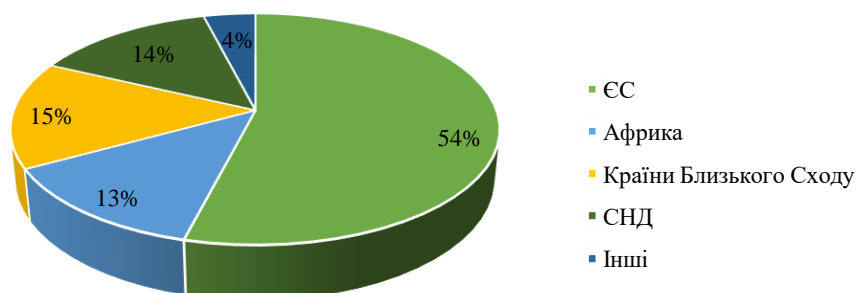

Рис. 2.1. Географічний розподіл експорту ТОВ «Захід-Агро МХП» за 2023 р.

З рис. 2.1 видно, що основними торговими партнерами ТзОВ «Захід-Агро МХП» є країни Європейського Союзу та регіон Близького Сходу. Їхній внесок у загальний обсяг експорту підприємства складає 54% і 15% відповідно, що свідчить про значну залежність від цих ринків і важливість стратегічного розвитку співпраці з ними.

На рис. 2.2 наведено географічний розподіл імпорту ТОВ «Захід-Агро МХП».

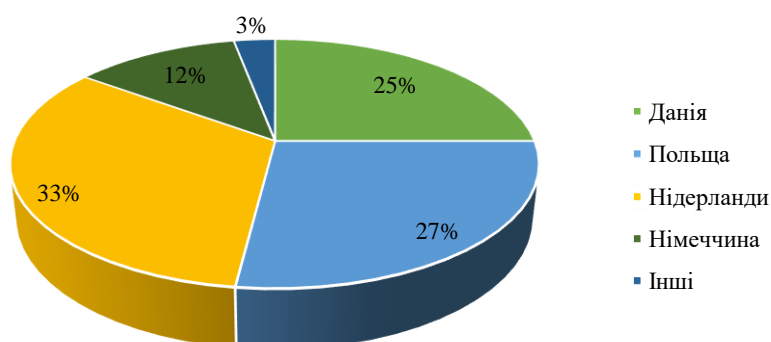

Рис. 2.2. Географічний розподіл імпорту ТОВ «Захід-Агро МХП» за 2023 р.

Таким чином, досліджуючи географічну структуру імпорту ТзОВ «Захід-Агро МХП», можна відзначити, що основними постачальниками обладнання та інших товарів є європейські країни. Зокрема, Данія, Польща, Нідерланди та Німеччина займають лідируючі позиції у постачанні, що свідчить про надійність та високу якість продукції, яку підприємство отримує з цих країн.

Товарну структуру експорту та імпорту ТОВ «Захід-Агро МХП» наведено в додатку Д.

2.4. Еколого-економічний аналіз формування стратегії сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП»

Компанія ТОВ «Захід-Агро МХП» усвідомлює критичну важливість сталого розвитку як для власної діяльності, так і для суспільства в цілому. Вона ставить перед собою мету не лише досягати високих економічних показників, а й робити вагомий внесок у соціальний добробут та екологічну стійкість.

В табл. 2.4 наведено принципи стратегії сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП», їх сутність та ключові напрями.

Таблиця 2.4

Принципи стратегії сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП»

Принципи стратегії сталого розвитку	Сутність	Ключові напрями
Турбота про людей	Забезпечення благополуччя населення в регіонах, де працює компанія, шляхом створення комфортних робочих місць і розвитку місцевої інфраструктури	<ul style="list-style-type: none"> - Підвищення рівня безпеки праці. - Програми професійного і кар'єрного розвитку для співробітників. - Підтримка соціальних ініціатив у громадах.
Турбота про середовище	Активне впровадження енергоефективних технологій та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище через використання відновлюваних джерел енергії	<ul style="list-style-type: none"> - Розвиток енергоефективного виробництва. - Системи утилізації відходів та повторного використання матеріалів. - Зменшення викидів забруднюючих речовин.
Турбота про рослини	Виконання вимог екологічної безпеки та забезпечення належних умов для вирощування рослин, враховуючи потреби місцевих громад	<ul style="list-style-type: none"> - Застосування новітніх методів живлення рослин. - Оцінка екологічних ризиків при використанні пестицидів. - Контроль за транспортуванням та зберіганням добрив.
Новітні технології	Інтеграція сучасних ІТ-рішень і технологій для оптимізації агровиробництва та підвищення ефективності управлінських процесів	<ul style="list-style-type: none"> - Впровадження систем збору та аналізу даних. - Технології супутникового моніторингу для оцінки стану посівів. - Розробка інформаційних систем для управління агрогалуззю.

Вище наведена таблиця підкреслює зобов'язання ТОВ «Захід-Агро МХП» до сталого розвитку, акцентуючи увагу на соціальній відповідальності, екологічній безпеці та використанні сучасних технологій для підвищення ефективності виробництва.

В процесі своєї діяльності компанія керується 17 цілями сталого розвитку, визначеними Організацією Об'єднаних Націй. Кожне рішення та завдання, яке вона виконує, спрямоване на те, щоб відповідати цим принципам. Завдяки

цілісному підходу до сталого розвитку, ТОВ «Захід-Агро МХП» прагне стати не лише лідером у аграрному секторі, а й відповідальним учасником соціально-економічного життя, вносячи позитивні зміни у своїх регіонах присутності.

Соціальна відповідальність займає центральне місце в стратегії компанії ТОВ «Захід-Агро МХП». Вона активно сприяє розвитку місцевих громад через різноманітні благодійні програми, зокрема завдяки співпраці з Благодійним фондом «МХП-Громаді», що є її стратегічним партнером. Компанія приділяє особливу увагу підтримці освітніх та культурних ініціатив, а також надає соціальну допомогу тим, хто її потребує. Крім того, ТОВ «Захід-Агро МХП» активно реалізує екологічні проекти, спрямовані на збереження природних ресурсів та зменшення негативного впливу на довкілля. Завдяки цим зусиллям, компанія не лише покращує якість життя в громадах, але й робить вагомий внесок у сталий розвиток навколишнього середовища. Дані про умови праці та заходи безпеки в ТОВ «Захід-Агро МХП» наведені в Додатку Е.

Компанія ТОВ «Захід-Агро МХП» активно впроваджує цілі сталого розвитку у технологічній сфері, використовуючи сучасні технології, які сприяють ефективнішому використанню енергії та води, зменшенню шкідливих викидів та скороченню обсягу відходів. Особливу увагу компанія приділяє управлінню відходами, що не лише зменшує негативний вплив на довкілля, але й дозволяє отримувати додатковий дохід через сортування, повторне використання та продаж вторинної сировини.

ТОВ «Захід-Агро МХП» регулярно здійснює оцінку впливу своєї діяльності на навколишнє природне середовище та вдосконалює виробничі процеси з метою зменшення шкідливих наслідків. Компанія також активно співпрацює з місцевими громадами, прагнучи забезпечити екологічну безпеку та сталий розвиток у регіонах, де вона здійснює свою діяльність.

В табл. 2.5 наведено основні еколого-економічні кроки, які планує здійснювати або вже реалізувало ТОВ «Захід-Агро МХП» для забезпечення еколого-економічної стійкості та соціальної відповідальності в умовах сучасних викликів.

Таблиця 2.5

Основні кроки ТОВ «Захід-Агро МХП» для підвищення еколого-економічної стійкості станом на 2023 р.

Напрямок	Позитивні кроки
Вуглецева нейтральність	ТОВ «Захід-Агро МХП» проводить оцінку своєї діяльності з метою досягнення вуглецевої нейтральності до 2030 року
Скорочення викидів	Постійно зменшується обсяг викидів у атмосферу, зокрема парникових газів
Управління відходами	Впроваджено ініціативу, що передбачає систематичне зменшення обсягу відходів, які утворюються під час роботи
Водні ресурси	Реалізується програма, яка забезпечує, щоб скидання води не містило небезпечних забруднюючих речовин
Біорізноманіття	Розроблено стратегію для охорони та збереження біорізноманіття на територіях, де працює ТОВ «Захід-Агро МХП»
Енергоефективність	ТОВ «Захід-Агро МХП» створило план, який спрямований на зменшення використання енергії з невідновлюваних джерел, а також на збільшення частки відновлюваної енергії
Верифікація викидів	Відкривається процес верифікації викидів парникових газів за участі незалежної акредитованої служби третьої сторони
Відповідність постачальників	ТОВ «Захід-Агро МХП» продовжує працювати над забезпеченням того, щоб постачальники насіння ріпаку та кукурудзи відповідали вимогам стандарту ISCC
Соціальна відповідальність	Запроваджується система блокування і маркування (Lockout/Tagout) для забезпечення безпечних умов під час обслуговування та ремонту обладнання
Безпека персоналу	Реалізується система Anti-collision, що допомагає запобігти зіткненням між транспортними засобами та працівниками ТОВ «Захід-Агро МХП»
Корпоративне здоров'я	Розробляється програма «Корпоративне здоров'я», яка надає розширену медичну підтримку співробітникам ТОВ «Захід-Агро МХП»
Внутрішні розслідування	Впроваджуються процедури для проведення внутрішніх розслідувань усіх видів інцидентів, що трапляються у ТОВ «Захід-Агро МХП»

Аналізуючи табл. 2.5 можна зробити висновок, що дії ТОВ «Захід-Агро МХП» демонструють зобов'язання компанії до сталого розвитку через реалізацію цілеспрямованих кроків, які сприяють зменшенню негативного впливу на довкілля.

SWOT-аналіз та TOWS-аналіз ТОВ «Захід-Агро МХП» наведені в додатку Ж.

Висновок до розділу 2

1. ТОВ «Захід-Агро МХП» демонструє стабільне зростання завдяки впровадженню сучасних технологій та ефективних управлінських практик, активно реалізуючи програми для підвищення продуктивності та забезпечення якості продукції, з акцентом на соціальні та екологічні аспекти сталого розвитку.

2. Аналіз управлінської системи виявив, що компанія усвідомлює свою екологічну відповідальність, проте потребує термінового вирішення проблем недостатньої обізнаності персоналу про екологічні ініціативи та обмеженого використання відновлювальних джерел енергії.

3. Діагностика виробничо-господарської діяльності підтвердила, що ТОВ «Захід-Агро МХП» має значний потенціал для зниження негативного впливу на навколишнє природне середовище та досягнення вуглецевої нейтральності. Проте для цього компанії необхідно продовжувати впровадження інновацій і покращення внутрішніх процесів. Важливо зосередитися на залученні всіх зацікавлених сторін до процесу прийняття рішень. Співпраця з місцевими громадами, постачальниками та споживачами може виявити нові можливості для зменшення екологічного сліду та підвищення соціальної відповідальності.

4. Інвестиції в освітні програми для співробітників є важливим кроком на шляху до підвищення їхньої обізнаності про екологічні ініціативи та вплив сталого розвитку на бізнес-процеси. Крім того, інвестування в інноваційні технології, які сприяють зменшенню викидів та ефективному використанню ресурсів, стане ключовим елементом для досягнення сталого розвитку. Тільки через системний підхід і комплексні рішення ТОВ «Захід-Агро МХП» зможе закріпити свої позиції на ринку та стати прикладом для інших аграрних підприємств у реалізації стратегії сталого розвитку.

5. Загалом, компанія має високий потенціал для впровадження принципів сталого розвитку, проте для успішної реалізації необхідні додаткові зусилля, зокрема у залученні зацікавлених сторін до прийняття рішень, інвестиціях в інноваційні технології та освітніх програмах для підвищення обізнаності співробітників.

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ОСНОВ У ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТОВ «ЗАХІД-АГРО МХП»

3.1 Сучасні еколого-економічні проблеми формування стратегії сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП»

Різноманіття еколого-економічних викликів і вимог щодо сталого розвитку, з якими стикається ТОВ «Захід-Агро МХП», вимагає адаптації стратегій управління, щоб забезпечити ефективну інтеграцію екологічних, соціальних і економічних аспектів у свою діяльність. Нижче в табл. 3.1 наведено основні виклики та можливі наслідки, з якими ТОВ «Захід-Агро МХП» може зіткнутися у майбутньому.

Таблиця 3.1

Основні проблеми сталого розвитку на ТОВ «Захід-Агро МХП»

№	Зміст проблеми	Наслідки
1	Відсутність системи моніторингу за екологічними показниками	- Погіршення стану навколишнього середовища. - Ризик штрафів та санкцій за недотримання екологічних норм.
2	Недостатня обізнаність співробітників щодо екологічних ініціатив	- Обмеження в реалізації екологічних проектів. - Зниження рівня залучення працівників до програм сталого розвитку.
3	Високий рівень споживання енергії з невідновлювальних джерел	- Зростання витрат на енергію. - Погіршення репутації компанії в контексті сталого розвитку.
4	Недостатня кількість програм для підтримки місцевих громад	- Зниження довіри з боку місцевих спільнот; - Втрата потенційних партнерств та можливостей для бізнесу.
5	Відсутність прозорості у фінансових та екологічних звітах	- Непорозуміння з боку стейкхолдерів; - Можливе зниження інвестицій та підтримки з боку партнерів.

Аналізуючи табл. 3.1, варто зробити висновок, що наведені проблеми є вкрай важливими для їх вирішення. Щоб більш детально зрозуміти гостроту і суть проблем нами було проведено опитування серед керівного та робітничого

складу працівників. Проведення опитування допомогло нам зосередитися на найгостріших проблемах та розробити в майбутньому ефективні плани дій для їх вирішення.

Для дослідження еколого-економічних проблем ТОВ «Захід-Агро МХП» було використано метод умовного оцінювання.

Для проведення дослідження, нами розроблена спеціальна анкета (додаток 3). Опитування проходило в кількох етапах: спочатку респондентам надавалася базова інформація, яка допомогла сформуванню уявлення про принципи сталого розвитку. В опитуванні взяли участь 250 працівників виробничої сфери віком від 22 до 65 років.

Нижче наведено та проаналізовано найважливіші питання, що задавалися респондентам ТОВ «Захід-Агро МХП». Інші відповіді на запитання та графічне представлення результатів наведені в додатках И та К відповідно.

1. Чи знайоме Вам поняття «сталий розвиток»?

Рис. 3.1. Класифікація респондентів за рівнем знань про поняття «сталий розвиток»

З рис. 3.1 випливає, що лише 10% опитаних респондентів добре знайомі з поняттям «сталий розвиток», 16% – чули, але не дуже розуміють про що йдеться, 33% – зустрічали цей термін, але не знають його значення та 41% – вперше чують. Можемо зробити висновок, що більшість працівників ТОВ «Захід-Агро МХП» недостатньо ознайомлені з поняттям «сталий розвиток».

2. Що, на Вашу думку, включає в себе сталий розвиток?

Рис. 3.2. Розподіл респондентів за думками щодо складових сталого розвитку

З наступного питання бачимо, що правильне розуміння концепції сталого розвитку мають лише 15% опитаних респондентів, 18% – відповіли, що це стосується корпоративної відповідальності, 25% – вважають, що це лише екологічні ініціативи, а 42% – не знають.

Ці результати підкреслюють, що більшість працівників має недостатню обізнаність щодо сталого розвитку, зокрема, більшість не знає значення цього терміну, не відчуває впливу своїх дій на навколишнє середовище і не отримували навчання з цього питання. Саме тому виникає необхідність у розробці стратегії, що стосується підвищення обізнаності працівників ТОВ «Захід-Агро МХП» щодо концепції сталого розвитку.

При обговоренні проблем ТОВ «Захід-Агро МХП» з управлінським складом, декілька працівників заявили про зниження врожайності на певних ділянках підприємства. Щоб достовірно переконатися, що дана проблема існує, нами було проведено інтерв'ю та опитування серед 50 працівників управлінського складу, а саме: заступники директора, начальники відділів і тд. Зразок анкети наведений в додатку Л.

Мета опитування: це коротке опитування допоможе швидко визначити, чи є проблеми зі зниженням врожайності ґрунту, на скільки вони є суттєвими на думку працівників ТОВ «Захід-Агро МХП». Таке опитування допомогло виявити основні причини і запропонувати можливі шляхи їх вирішення.

Аналіз результатів та їх графічне представлення наведено в додатку М та Н відповідно.

Нижче наведено аналіз відповідей респондентів:

1. Основні причини зниження врожайності (на думку опитаних):

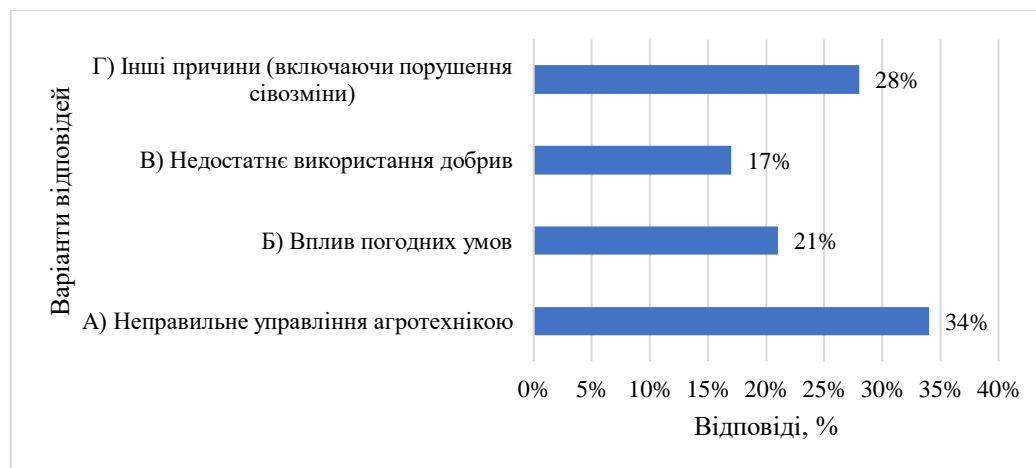

Рис. 3.3. Аналіз думок респондентів щодо ключових причин зниження врожайності

Значна частина респондентів (34%) вказує на неправильне управління агротехнікою як на ключову причину зниження врожайності. Водночас, ще 28% вважають, що проблема пов'язана з іншими чинниками, включаючи порушення сівозміни.

2. Чи помічали зниження врожайності на конкретних ділянках?

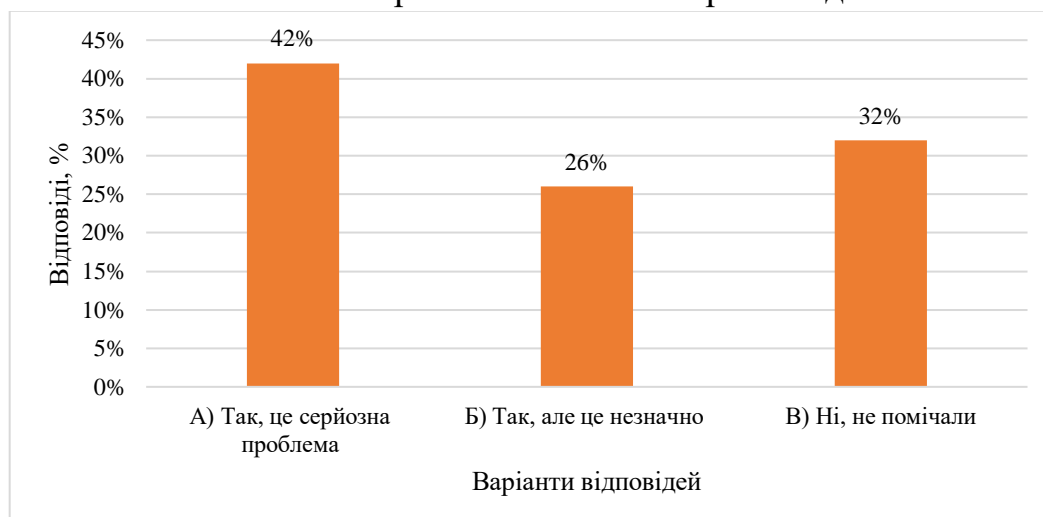

Рис. 3.4. Аналіз респондентів щодо спостережень зниження врожайності на конкретних ділянках

Близько 42% респондентів відзначили, що проблема зниження врожайності є серйозною. Це вказує на значне занепокоєння серед управлінців щодо продуктивності на окремих ділянках.

З отриманих результатів можна зробити висновок, що значна частина управлінського складу вважає зниження врожайності ґрунту серйозною проблемою, особливо на окремих ділянках.

Отже, з результатів опитування було виокремлено дві найгостріші проблеми ТОВ «Захід-Агро МХП», а саме:

- недостатній рівень обізнаності працівників ТОВ «Захід-Агро МХП» щодо концепції сталого розвитку;
- зниження якості ґрунту, що призводить до зменшення врожайності.

Розгляд та вирішення зазначених вище проблем дозволить ТОВ «Захід-Агро МХП» не лише зберегти свою конкурентоспроможність, але й посилити її.

3.2. Розроблення механізму підвищення рівня обізнаності працівників ТОВ «Захід-Агро МХП» щодо удосконалення стратегії сталого розвитку

Актуальність високої обізнаності працівників ТОВ «Захід-Агро МХП» щодо концепції сталого розвитку зростає в умовах глобальних викликів, пов'язаних із екологічною, соціальною та економічною стійкістю. В епоху, коли сталий розвиток стає основною частиною бізнес-стратегії компаній, особливо у сільськогосподарському секторі, знання та розуміння цієї концепції є важливими для досягнення конкурентної переваги та покращення екологічної ефективності.

Підвищення обізнаності працівників ТОВ «Захід-Агро МХП» щодо концепції сталого розвитку може сприяти зменшенню негативного впливу на довкілля внаслідок діяльності компанії. Наприклад, працівники, які розуміють важливість раціонального використання природних ресурсів, матимуть тенденцію до економії води, енергії та добрив. Це не лише зменшить витрати компанії, але й сприятиме захисту природних ресурсів. На рис. 3.5 наведено

інструментарій для підвищення обізнаності працівників ТОВ «Захід-Агро МХП» щодо концепції сталого розвитку.

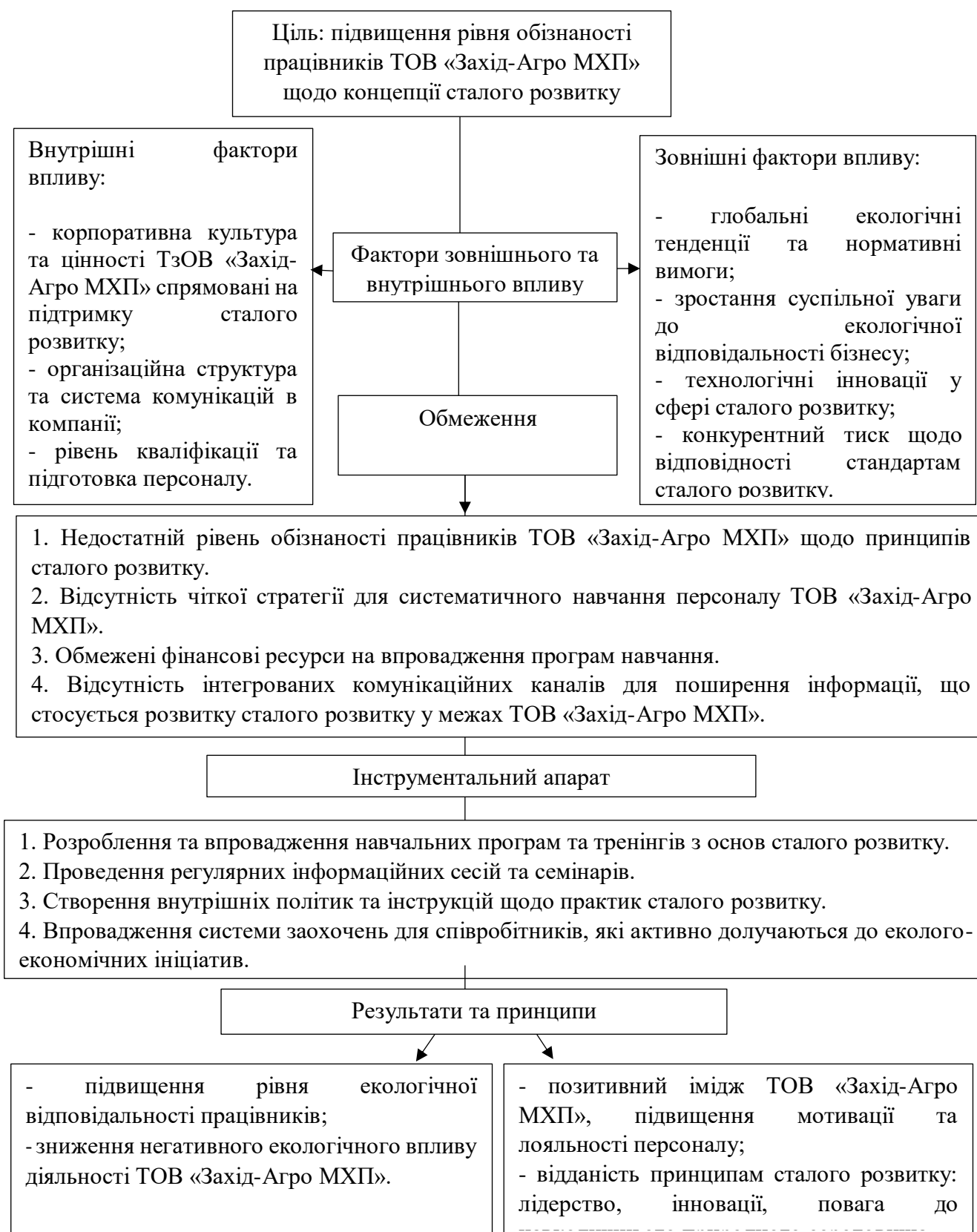

Рис. 3.5. Механізм підвищення обізнаності працівників ТОВ «Захід-Агро МХП» щодо концепції сталого розвитку

Впровадження заходів щодо підвищення обізнаності працівників ТОВ «Захід-Агро МХП» сприятиме не лише екологічній свідомості та корпоративній репутації, але й матиме конкретний економічний ефект. Розглянемо нижче детальний аналіз витрат та можливих вигод для ТОВ «Захід-Агро МХП».

1. Заробітна плата та премії працівників.

За реалізацію програми відповідальні:

- Керівник відділу управління персоналом:

- основна зарплата: 28 000 грн;
- премія: $28\,000 \text{ грн} * 30\% = 8\,400 \text{ грн}$;
- загальна зарплата: $28\,000 \text{ грн} + 8\,400 \text{ грн} = 36\,400 \text{ грн}$;
- єдиний соціальний внесок (ЄСВ): $36\,400 \text{ грн} * 22\% = 8\,008 \text{ грн}$;
- сумарні витрати на працівника: $36\,400 \text{ грн} + 8\,008 \text{ грн} = 44\,408 \text{ грн}$.

- Фахівець з навчання і розвитку персоналу:

- основна зарплата: 22 000 грн;
- премія: $22\,000 \text{ грн} * 15\% = 3\,300 \text{ грн}$;
- загальна зарплата: $22\,000 \text{ грн} + 3\,300 \text{ грн} = 25\,300 \text{ грн}$;
- єдиний соціальний внесок (ЄСВ): $25\,300 \text{ грн} * 22\% = 5\,566 \text{ грн}$;
- сумарні витрати на працівника: $25\,300 \text{ грн} + 5\,566 \text{ грн} = 30\,866 \text{ грн}$.

Загальні витрати на оплату праці та ЄСВ: $44\,408 \text{ грн} + 30\,866 \text{ грн} = 75\,274 \text{ грн}$.

2. Витрати на тренінги та навчання.

Компанія інвестуватиме у щомісячні тренінги у Львові:

- проїзд: 30 830 грн;
- проживання: 105 100 грн;
- навчання та матеріали: 50 600 грн;

Загальні місячні витрати на тренінги на навчання: 186 530.

Витрати на тренінги за період: $186\,530 \text{ грн} * 12 \text{ місяців} = 2\,238\,360 \text{ грн}$.

3. Потенційна економічна вигода.

Впровадження сталого розвитку сприяє економічній ефективності через:

1. Оптимізацію ресурсів: завдяки екологічній свідомості працівників, зниження витрат на енергію, воду, матеріали. Наприклад, впровадження енергоощадних заходів може зекономити до 10% вартості енергоспоживання. Для ТОВ «Захід-Агро МХП» з місячним енергоспоживанням 200 000 грн, це складе 20 000 грн економії щомісяця, або 240 000 грн на рік.

2. Покращення репутації: сталий розвиток приваблює екологічно свідомих клієнтів та партнерів. Це може збільшити дохід на 0,5% через залучення нових клієнтів. Якщо річний дохід компанії становить 1 446 984 000 (станом на 2023 р.), приріст складе 7 234 920 млн грн.

3. Зниження плинності кадрів: мотивовані працівники залишаються в компанії, що знижує витрати на підбір та навчання персоналу. Для ТОВ «Захід-Агро МХП» при середніх витратах на заміну одного працівника 50 000 грн і зниженні плинності на 10% (наприклад, з 50 до 45 осіб на рік), економія складе 250 000 грн щорічно.

4. Сумарний економічний ефект.

1. Річні витрати на програму:

- зарплата та ЄСВ: 75 274 грн * 12 місяців = 903 288 грн;
- навчання: 2 238 360 грн.

Загальні витрати на програму: 3 141 648 грн.

2. Очікувані вигоди на рік:

- економія на енергоресурсах: 240 000 грн;
- приріст доходу: 7 234 920 грн;
- зниження витрат на плинність кадрів: 250 000 грн;
- загальна вигода: 7 724 920 грн.

3. Рентабельність програми (ROI):

- $(7\,724\,920 \text{ грн} - 3\,141\,648 \text{ грн}) / 3\,141\,648 \text{ грн} * 100\% \approx 146\%$.

Економічний аналіз впровадження заходів щодо підвищення обізнаності працівників ТОВ «Захід-Агро МХП» демонструє, що інвестиції в сталий розвиток не лише окупаються, а й приносять значний фінансовий результат.

Програма є важливим кроком до зміцнення конкурентних позицій компанії та її довгострокової стабільності.

3.3. Розроблення комплексної стратегії підвищення рівня врожайності ґрунтів ТОВ «Захід-Агро МХП» відповідно до концепції сталого розвитку

Врожайність ґрунту є одним із ключових показників ефективності діяльності аграрних підприємств, таких як ТОВ «Захід-Агро МХП». Вона визначає обсяг продукції, яку можна отримати з певної площі землі. В умовах сучасного аграрного сектору, де конкуренція та ринкові вимоги постійно зростають, врожайність набуває стратегічного значення. Для ТОВ «Захід-Агро МХП», яке спеціалізується на виробництві сільськогосподарської продукції, збереження і підвищення врожайності є важливим елементом довгострокової стратегії розвитку та забезпечення продовольчої безпеки.

По-перше, висока врожайність дозволяє підприємству збільшувати обсяги продукції, що забезпечує більший прибуток і дає змогу розширювати бізнес. Високий урожай сприяє оптимальному використанню ресурсів і забезпечує вищу рентабельність, дозволяючи підприємству більш ефективно інвестувати в нові технології та модернізацію обладнання. Крім того, це надає можливість стабільно забезпечувати ринок якісною продукцією, що підвищує репутацію підприємства та довіру споживачів.

По-друге, врожайність напряму залежить від родючості ґрунту, який є одним з головних ресурсів аграрного виробництва. Виснаження ґрунтів через інтенсивне використання без належних заходів з відновлення родючості може призвести до деградації земель і зниження їх продуктивного потенціалу. На підприємстві, такому як ТОВ «Захід-Агро МХП», проблема родючості стає особливо актуальною, оскільки обробіток великих площ землі вимагає раціонального підходу до використання ґрунтів та збереження їхніх властивостей.

На рис. 3.6. зображено рекомендовану стратегію щодо підвищення врожайності ґрунтів ТОВ «Захід-Агро МХП».

Рис. 3.6. Рекомендована стратегія підвищення врожайності ґрунтів ТОВ «Захід-Агро МХП»

Реалізація комплексної стратегії підвищення рівня врожайності ґрунтів передбачає не лише поліпшення екологічної складової діяльності компанії, але й

суттєвий економічний ефект. Нижче подано детальний аналіз витрат, вигод та економічних показників впровадження цієї стратегії.

Витрати на реалізацію стратегії:

1. Витрати на заробітну плату та ЄСВ.

• Відповідальними за реалізацію стратегії є начальник департаменту продукції рослинництва та керівник елеваторського напрямку:

- зарплата начальника департаменту: 23 500 грн/місяць + 10% премії = 25 850 грн/місяць + ЄСВ: $25\,850 * 22\% = 5\,687$. Річна сума: $(25\,850 + 5\,687) * 12 = 379\,824$.

- зарплата керівника елеваторського напрямку: 25 000 грн/місяць + 15% премії = 28 750 грн/місяць + ЄСВ: $28\,750 * 22\% = 6\,325$ грн. Річна сума: $(28\,750 + 6\,325) * 12 = 421\,140$.

2. Витрати на аналіз ґрунтів:

- регулярний аналіз ґрунту для оцінки його родючості та оптимального внесення добрив проводиться раз на квартал: $150\,000$ грн/квартал * 4 = 600 000 грн/рік.

3. Обладнання для точного внесення добрив:

- разова інвестиція в обладнання становить 1 000 000 грн, але враховується амортизація на 5 років: $1\,000\,000/5 = 200\,000$ грн/рік;

- експлуатаційні витрати: 250 000 грн/рік.

4. Агротехнічні заходи:

- витрати на сівозміну, органічні добрива, обробіток ґрунту: 400 000 грн/рік.

Сумарні річні витрати: $379\,824 + 421\,140 + 600\,000 + 200\,000 + 250\,000 + 400\,000 = 2\,250\,964$.

2. Вигоди від реалізації стратегії:

1. Підвищення врожайності:

- середня врожайність культур до впровадження стратегії: 60 ц/га;

- очікуване підвищення врожайності завдяки заходам: 0,05 або 0,03 ц/га;

- загальна площа обробітку: 39 970 га;

- додатковий урожай: $39\,970 * 0,03 = 1\,199,1$ ц;

- ціна реалізації 1 ц продукції: 2 500 грн/ц;

- додатковий дохід: $1\,199,1 * 2\,500 = 2\,997\,750$.

2. Економія на добривах:

- середні річні витрати на добрива: 5 000 000 грн;

- зниження витрат завдяки точному внесенню: 2%;

- економія: $5\,000\,000 * 2\% = 100\,000$.

3. Запобігання деградації ґрунту.

- без впровадження стратегії очікується зниження врожайності на 0,03% (0,018 ц/га);

- потенційні втрати врожаю без стратегії: $39\,970 * 0,018 = 719,46$ ц;

- потенційні втрати доходу: $719,46 * 2500 = 1\,798\,650$;

Сумарні річні вигоди: $2\,997\,750 + 100\,000 + 1\,798\,650 = 4\,896\,400$ грн.

3. Рентабельність інвестицій (ROI):

Розрахуємо рентабельність: $(4\,896\,400 - 2\,250\,964) / 2\,250\,964 * 100 = 117,6\%$.

Впровадження комплексної стратегії підвищення рівня врожайності ґрунтів у ТОВ «Захід-Агро МХП» є економічно доцільним. Стратегія забезпечує не лише короткострокове зростання доходів за рахунок збільшення врожайності, а й довгострокову стабільність завдяки збереженню родючості ґрунтів. Результати розрахунків свідчать про високий рівень рентабельності, що робить її ключовим елементом у стратегічному плануванні сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП».

Висновок до розділу 3

1. Дослідження еколого-економічних аспектів ТОВ «Захід-Агро МХП» свідчить про наявність значних викликів, пов'язаних із впливом агровиробництва на навколишнє природне середовище, соціальні умови працівників та економічну стабільність. Встановлено, що без впровадження принципів сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП» ризикує зіткнутися з екологічними санкціями та зниженням конкурентоспроможності на ринку.

2. Використання методу умовного оцінювання для вивчення еколого-економічних проблем дозволило об'єктивно визначити ступінь впливу агровиробництва на навколишнє природне середовище та суспільство. Результати свідчать про потребу у підвищенні рівня обізнаності працівників та підвищенні рівня врожайності ґрунтів.

3. Розроблений механізм підвищення рівня обізнаності працівників щодо концепції сталого розвитку виявився необхідним для формування відповідальної корпоративної культури. Високий рівень обізнаності сприятиме не лише покращенню екологічних показників, але й підвищенню загальної продуктивності праці, що є важливим для досягнення стратегічних цілей.

4. Комплексна стратегія підвищення рівня врожайності ґрунтів, розроблена в рамках дослідження, включає впровадження нових агротехнічних технологій, моніторинг стану ґрунтів та регулярні аналізи їх характеристик. Це має на меті не лише підвищення продуктивності, але й забезпечення сталого використання природних ресурсів.

5. Дослідження підтверджує, що для практичної реалізації концепції сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП» необхідно інтегрувати екологічні, соціальні та економічні аспекти в свою діяльність. Підвищення рівня обізнаності працівників та впровадження комплексних підходів щодо управління ресурсами та підвищення врожайності ґрунтів є критично важливими для забезпечення успішної трансформації підприємства у відповідності до принципів сталого розвитку.

ВИСНОВКИ

У дослідженні проаналізовано еколого-економічні основи формування стратегії сталого розвитку ТОВ «Захід-Агро МХП». У процесі роботи було визначено, що сталий розвиток аграрних підприємств є важливим чинником забезпечення конкурентоспроможності, ефективного використання природних ресурсів та збереження екологічного балансу.

Теоретико-методичний аналіз показав, що концепція сталого розвитку поєднує економічну доцільність, соціальну відповідальність і екологічну стійкість, а її реалізація вимагає адаптації до конкретних умов функціонування підприємств. Вивчення світового досвіду продемонструвало, що інтеграція сталих підходів у аграрну діяльність сприяє зниженню впливу на навколишнє середовище та підвищенню ефективності господарювання.

Еколого-економічний аналіз діяльності ТОВ «Захід-Агро МХП» виявив як сильні сторони, так і низку проблемних аспектів. Зокрема, управлінська система підприємства демонструє потенціал для вдосконалення, особливо в частині впровадження принципів сталого розвитку. Аналіз господарської діяльності підприємства засвідчив необхідність підвищення ефективності використання ресурсів та впровадження інноваційних технологій.

Серед ключових проблем виділено недостатній рівень обізнаності працівників щодо концепції сталого розвитку, а також потребу в більш ефективному плануванні екологічних заходів. Для їх вирішення було запропоновано механізми підвищення рівня обізнаності персоналу та розроблено комплексну стратегію, яка передбачає підвищення врожайності, зниження екологічних ризиків і забезпечення економічної стабільності.

Таким чином, результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення діяльності ТОВ «Захід-Агро МХП» та інших аграрних підприємств, які прагнуть досягти сталого розвитку. Виконані завдання роботи підтвердили актуальність теми та її значущість для сучасного аграрного сектора.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ватченко О.Б., Ільченко В.М. Виникнення та аналіз поняття «сталий розвиток» // Вісник ДДФА: Економічні науки. – 2011. – № 1. URL: <http://212.1.86.13/jspui/handle/123456789/1506>
2. Сталый розвиток. Центр екологічного маркування та сертифікації. URL: <https://www.ecolabel.org.ua/stalij-rozvitok>
3. Липинський, В.К. Роль і значення В. Липинського в розвитку концепції сталого розвитку. Сучасні виклики та напрями вдосконалення в економічній та технічній науковій сфері: Міжнародної науково-практичної конференції (5-6 грудня 2023 р., м. Запоріжжя) / за ред. Макаренка А. П., Меліхової Т. О. Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2023. 392 с. URL: https://www.znu.edu.ua/ii_znu/nauka/conf8/zbirnyk_23.pdf#page=32
4. Лема, О.І., Матковський, О.А., Коваль, О.Р., Сярий, І.В. Сталый розвиток аграрних підприємств в Україні [Електронний ресурс] / Л.І. Лема, О.А. Матковський, О.Р. Коваль, І.В. Сярий // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2023. – № 2 (9). – С. 289-296. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2023/dec/32730/menedzhment_223maket-289-296.pdf
5. Чайківський, І.А. Механізм забезпечення сталого розвитку сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] / І.А. Чайківський // ННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА. – 2014. – № 6 (55). URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/inek_2014_6_21.pdf
6. Попова, О.Л. Сталый розвиток агросфери України: політика і механізми / О.Л. Попова. – К.: НАН України; Ін-т економ. та прогнозув. НАН України, 2009. – 352 с.
7. Сиротюк, Г. Концептуальні засади сталого розвитку аграрних підприємств / Г. Сиротюк // АГРАРНА ЕКОНОМІКА. – 2018. – № 3-4 (11).

8. Безпарточний, М.Г., Березіна, Л.М., Баган, Н.В. Витратний складник у стратегічному розвитку аграрних підприємств / М.Г. Безпарточний, Л.М. Березіна, Н.В. Баган // Проблеми системного підходу в економіці. – 2019. – Вип. № 2 (70). – С. 57–64.

9. Русак, О.П., Паламарчук, Т.М. Ідентифікація ризиків в умовах забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств [Електронний ресурс] / О.П. Русак, Т.М. Паламарчук // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2017. – № 12 (2). URL: [http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvuumevcg_2017_12\(2\)__23.pdf](http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvuumevcg_2017_12(2)__23.pdf)

10. Цвігун, І., Матіяш, В. Ризики сталого розвитку аграрного сектору економіки України під час війни [Електронний ресурс] / І. Цвігун, В. Матіяш // Актуальні проблеми управління та адміністрування: теоретичні і практичні аспекти: зб. матеріалів ІХ Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції науковців та здобувачів вищої освіти, 17 травня 2024 р. / за наук. ред. ректора, доктора економічних наук, професора В. Іванишин. – Кам'янець-Подільський: ЗВО «ПДУ», 2024. – С. 325. URL: <http://188.190.43.194:7980/jspui/bitstream/123456789/13275/1/%D0%97%D0%B1>

11. Лантух, А. О. Екологічні та соціальні складові сталого розвитку аграрних підприємств [Електронний ресурс] / А. О. Лантух // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва: серія «Економічні науки». – 2015. – № 2. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vkhnau_ekon_2015_2_22.pdf

12. Смолій, Л.В., Діхтяренко, Н.В. Стратегічні пріоритети розвитку «зеленої економіки» в аграрному секторі в умовах євроінтеграції [Електронний ресурс] /

Л.В. Смолій, Н.В. Діхтяренко // *Агроекологічний журнал*. – 2023. – № 1. – С. 6-15. URL: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.1.2023.276721>

13. Ковальова, О.М. Роль бджільництва в досягненні сталого розвитку аграрних підприємств та сільських територій [Електронний ресурс] / О.М. Ковальова // *Економічний простір*. – 2024. – (189). – С. 259-263. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-46>

14. Нефінансова звітність та сталий розвиток аграрного сектору в Україні. AgroPortal. URL: <https://agroportal.ua/blogs/nefinansovaya-otchetnost-i-ustoichivoe-razvitie-agrarnogo-sektora-v-ukraine>

15. Бержанір, А. Організаційно-економічна діяльність аграрних підприємств із сталого розвитку місцевих громад [Електронний ресурс] / А. Бержанір // *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством: Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції*. – Полтава, 2024. – 1294 с. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/16241/1/Orhan_ekon_dijaln.pdf

16. Кирилов, Ю.Є. Розвиток аграрного сектору економіки в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / Ю.Є. Кирилов // *Економіка АПК*. – 2016. – № 5. – С. 23-30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2016_5_5

17. Орехова, А.І., Хромушина, Л.А., Голуб, І.О. Глобальні цілі як основа формування стратегії розвитку аграрних підприємств [Електронний ресурс] / А.І. Орехова, Л.А. Хромушина, І.О. Голуб // *СХІДНА ЄВРОПА: ЕКОНОМІКА, БІЗНЕС ТА УПРАВЛІННЯ*. – 2024. – Випуск 2 (43). – С. 62-68. URL: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.43-10>

18. Popova, O.L. Zelenyi kurs innovatsiino-investytsiinoho rozvytku ahrarnykh pidpriemstv pry povoiennomu vidnovlenni [The green course of innovation and investment development of agricultural enterprises in the post-war recovery] [Електронний ресурс] / O.L. Popova // *Aktualni problemy ekonomiky, upravlinnia ta marketynhu v ahrarnomu biznesi: materials of the International Scientific and Practical Internet Conference*. – Dnipro: DSAEU, 2022. – P. 75-77. URL: https://drive.google.com/file/d/11QNNGJI1XU_gsSy0nvBoUhkVejXJFaN-/view

19. Сопіна, А., Кушнір, С.О. Важливість стратегічного планування для сталого розвитку аграрних підприємств в умовах євроінтеграції [Електронний ресурс] / А. Сопіна, С.О. Кушнір // Відновлення сільських територій в умовах повоєнного відродження: збірник матеріалів Круглого столу (м. Запоріжжя, 21 травня 2024 року) / за ред. С.О. Кушнір. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2024. – С. 291. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345/22032/0059896.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=255>

20. Пасенко, В.В., Пастернак, Я.П. Інструменти забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств [Електронний ресурс] / В.В. Пасенко, Я.П. Пастернак // Забезпечення сталого розвитку України в контексті глобального партнерства: монографія / [за заг. та наук. ред. Л.О. Петкової, О.Ю. Березіної, І.Г. Гончаренко]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси: видавець Третяков О.М., 2019. – С. 335. URL: file:///C:/Users/MY/Downloads/Monograph_2019.pdf

21. Гринь, В. І. Стратегічні напрями державної підтримки підвищення конкурентоспроможності галузей аграрного виробництва [Електронний ресурс] / В.І. Гринь // Агросвіт. – 2023. – № 8. – С. 69–72. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/8_2016/13.pdf

22. Єфремова, І.І., Ломакіна, І.Ю. Організаційно-правові форми агробізнесу в Україні [Електронний ресурс] / І.І. Єфремова, І.Ю. Ломакіна // Порівняльно-аналітичне право. – 2023. – № 1. – С. 38–51. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/35827>

23. Пономаренко, С.В. Форми і методи регулювання розвитку сільського господарства: Світовий досвід [Електронний ресурс] / С.В. Пономаренко // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2023. – № 4 (20). – С. 48–51. URL: <http://journals.uran.ua/nvgeci/article/view/24202/21728>

24. Зозуля, О. Особливості ціноутворення в сільському господарстві // Моделювання соціально-економічного розвитку в системі забезпечення продовольчої безпеки: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 10-11

трав. 2023 р.) / О. Зозуля. – Миколаїв : МНАУ, 2023. – С. 39–41. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/13901>

25. Приходько, М. Ф. Небезпека кліматичних змін та їх вплив на аграрний сектор України // Aktuelle Themen im Kontext der Entwicklung der modernen Wissenschaften: der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ΛΟΓΟΣ» zu den Materialien der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz, (Dresden, 23 Januar, 2019). – Dresden : NGO «Europäische Wissenschaftsplattform», 2019. – С. 98–103. URL: <http://repo.snau.edu.ua:8080/xmlui/handle/123456789/7374>

26. Смолій, Л.В., Діхтяренко, Н.В. Стратегічні пріоритети розвитку «зеленої економіки» в аграрному секторі в умовах євроінтеграції // Агроекологічний журнал. – 2023. – № 1. – С. 6–15. URL: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.1.2023.276721>

27. Онлайн асистент фермера KURKUL. URL: <https://kurkul.com/spetsproekty/1192-vstignuti-do-2030-mistse-ukrayini-na-mapi-organichnogo-rinku-yes>

28. Добровольська, О.В., Халатур, С.М. Забезпечення продовольчої безпеки на основі глобальної інституалізації та розширення діяльності міжнародних організацій // Сучасні технології управління на підприємстві: колективна монографія. – Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2013. – С. 164–178. URL: <http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/887>

29. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» №2697-VIII від 28.02.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

30. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» №1264-XII від 25.06.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

31. Закон України «Про фермерське господарство» №973-IV від 19.06.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>

32. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» №2059-VIII від 23.05.2017 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>

33. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» №1877-IV від 24.06.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
34. Закон України «Про альтернативні види палива» №1391-XIV від 14.01.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1391-14#Text>
35. Закон України «Про особисте селянське господарство» №742-IV від 15.05.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>
36. Закон України «Про зерно та ринок зерна в Україні» №37-IV від 04.07.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-15#Text>
37. Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» №771/97-ВР від 23.12.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text>
38. Наказ Мінагрополітики «Про затвердження Змін до Критеріїв з визначення підприємств, установ та організацій, які мають важливе значення для національної економіки в галузі сільського господарства» № 946, від 20.04.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0660-23#Text>
39. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони №984_011, від 01.09.2017 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011
40. Меморандум про взаєморозуміння щодо діалогу з питань сільського господарства між Міністерством аграрної політики України та Генеральним Директоратом Європейської Комісії № 994_776, від 18.10.2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_776#Text
41. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення порядку зміни цільового призначення земельних ділянок для залучення інвестицій з метою швидкої відбудови України» № 3563-IX від 28.05.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3563-20#Text>
42. Закон України «Про засади державної регіональної політики» № 156-VIII від 05.02.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>

43. Національний інститут стратегічних досліджень: Аграрний сектор України у 2023 році: складові стійкості, проблеми та перспективні завдання. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ahraryy-sektor-ukrayiny-u-2023-rotsi-skladovi-stiykosti-problemy-ta>

44. Офіційний сайт ТОВ «Захід-Агро МХП». URL: <https://mhp.com.ua/uk/tov-zaxid-agro-mxp>

45. YOU CONTROL ТОВ «Захід-Агро МХП». URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/37042858/

46. КВЕД ДК 009:2010. Класифікація видів економічної діяльності. [Чинний від 01.01.2012]. URL: http://kved.ukrstat.gov.ua/KVED2010/41/KVED10_41_2.html

47. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу»: Наказ МОЗ України 08.04.2014 №248. [Чинні від 30.05.2014]. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14>

48. НПАОП 0.00-4.12-2005. Перелік робіт з підвищеною безпекою. [Чинні від 26.01.2005]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0232-05#Text>

49. ДСанПіН 8.8.1.2.3.4-000-2001. Допустимі дози, концентрації, кількості та рівні вмісту пестицидів у сільськогосподарській сировині, харчових продуктах, повітрі робочої зони, атмосферному повітрі, воді водоймищ, ґрунті. [Чинні від 20.09.2001]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0137588-01#Text>

50. НПАОП 01.0-1.02-18. Правила охорони праці у сільськогосподарському виробництві. [Чинні від 12.10.2018]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1090-18#Text>

51. ДСП 8.8.1.2.001-98. Транспортування, зберігання та застосування пестицидів у народному господарстві. [Чинні від 03.08.1998]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001282-98#Text>

52. Про затвердження Положення про проведення медичних оглядів працівників певних категорій : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 29.12.1993 № 256. [Чинний від 23.03.2012]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0846-07#Text>

53. ДСП 382-96. Державні санітарні правила авіаційного застосування пестицидів і агрохімікатів у народному господарстві України. [Чинні від 18.12.1996]. URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=56547

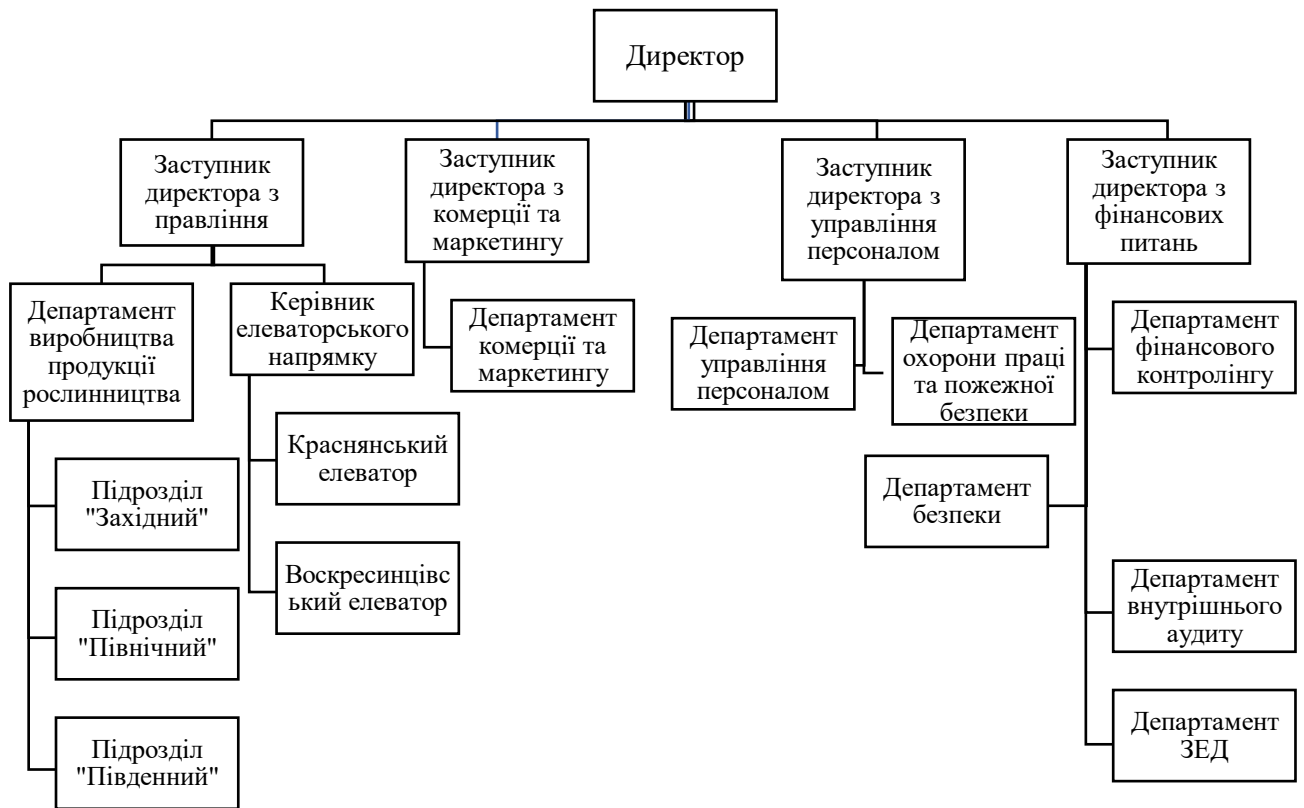
ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Площа органічних земель в країнах Європи

ДОДАТОК Б

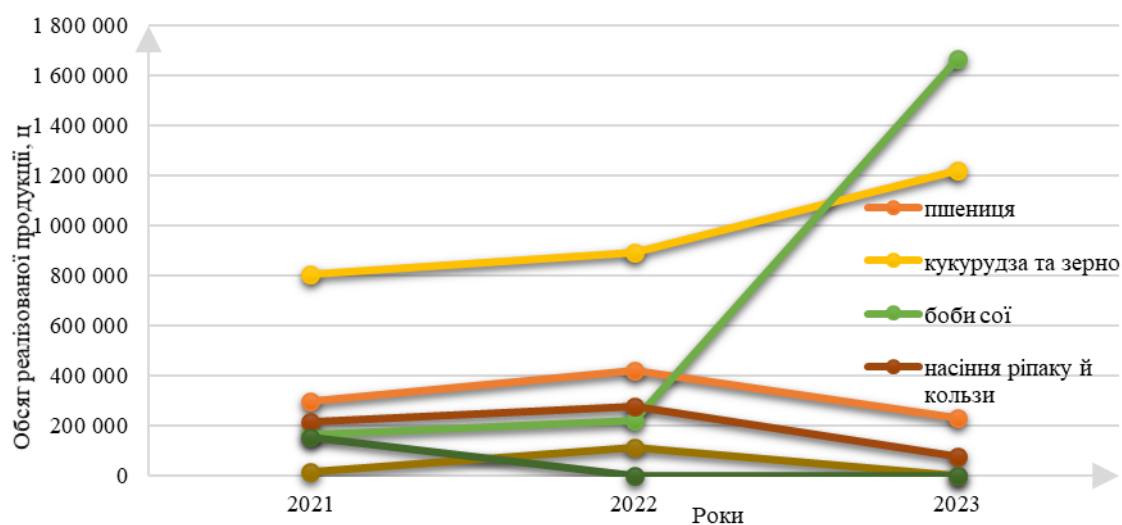
Організаційна структура ТзОВ «Захід-Агро МХП»

ДОДАТОК В

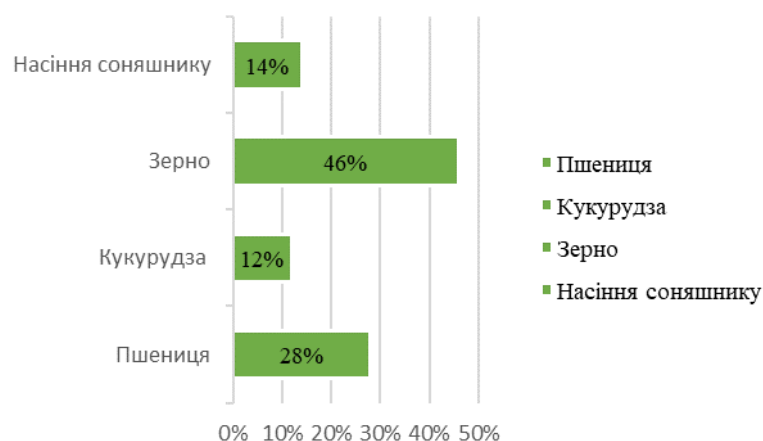
Аграрний сектор України: тенденції та зміни за період 2022-2023 рр.

Галузь	Тенденції та зміни
Сільськогосподарські культури	Станом на кінець грудня 2023 року, українські аграрії зібрали 79,2 млн тонн сільськогосподарських культур, що в 1,5–3 рази перевищує потреби внутрішнього споживання. Зокрема, вироблено 58,4 млн тонн зернових та зернобобових культур, 20,8 млн тонн олійних культур і 11,9 млн тонн цукрових буряків.
Тваринництво	У 2023 році потреби внутрішнього ринку м'яса та м'ясопродуктів повністю забезпечено. Споживання свинини, яловичини та м'яса птиці зросло з 54,1 кг на особу у 2022 році до 54,7 кг у 2023 році.
Молочна галузь	Вітчизняна молочна галузь поступово відновлюється в сільськогосподарських підприємствах. У січні – грудні 2023 року виробництво молока досягло 2 млн 807 тис. тонн, що перевищує довоєнний рівень (2 млн 767,7 тис. тонн у 2021 році).
Овочівництво	В Україні спостерігається зростання виробництва овочів. У 2023 році площі, відведені під посів цибулі та моркви, зросли на 8,1% та 6,1% відповідно в порівнянні з попереднім роком. Також на 1,7% збільшилась площа посівів капусти, а картоплі – на 2%. Цей ріст виробництва став можливим завдяки сприятливим погодним умовам і збільшенню обсягів виробництва в окремих регіонах, що дозволило компенсувати негативні наслідки війни та руйнування Каховської ГЕС. Ціна борщового набору зменшилася на 11%.

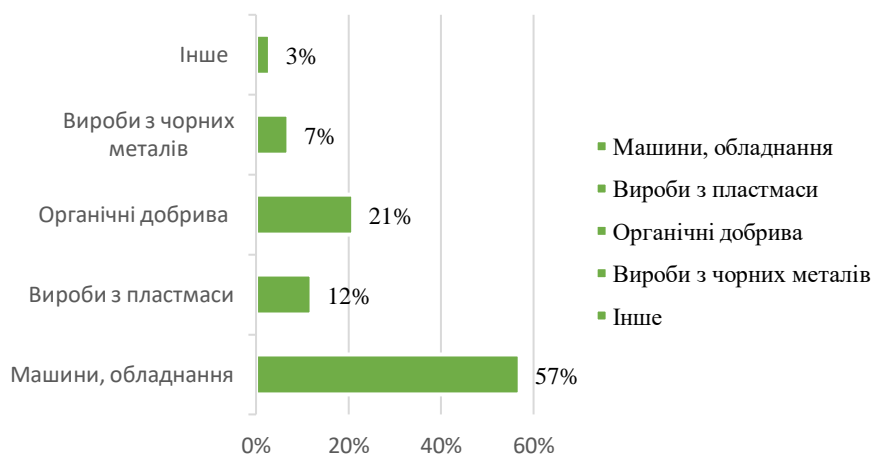
ДОДАТОК Д

Структура обсягів реалізованих культур ТОВ «Захід-Агро МХП» протягом 2021-2023 рр.

Товарна структура експорту ТОВ «Захід-Агро МХП» за 2023 р.

Товарна структура імпорту ТОВ «Захід-Агро МХП» за 2023 р.

ДОДАТОК Е

Умови праці та заходи безпеки в ТОВ «Захід-Агро МХП»

Напрямок	Опис	Нормативні акти
Умови праці для офісного персоналу	Умови праці керівників та спеціалістів відповідають допустимим нормам. Створено належний мікроклімат, забезпечено ергономічні вимоги, випромінювання на безпечному рівні.	Наказ МОЗ України №248 (08.04.2014) [38]
Умови праці для виробничого персоналу	Умови праці працівників, що працюють з пестицидами, відносяться до шкідливих та небезпечних.	НПАОП 0.00-4.12-2005 [39]
Контроль пестицидів	Проведення контролю за допустимими дозами та концентраціями пестицидів у сільськогосподарській сировині, включаючи моніторинг використання та зберігання пестицидів.	ДСанПіН 8.8.1.2.3.4-000-2001 [40]
Безпека перевезення пестицидів	Пестициди транспортуються окремо від інших небезпечних вантажів, усі транспортні засоби обладнані ущільнювальними прокладками	НПАОП 01.0-1.02-18 [41]
Навчання персоналу	Працівники, які працюють з пестицидами, проходять медичний огляд і мають спеціальну підготовку.	ДСП 8.8.1.2.001-98 [42]
Індивідуальні засоби захисту	Забезпечення працівників респіраторами, рукавичками, комбінезонами, окулярами та іншими засобами захисту відповідно до стандартів	ДСП 8.8.1.2.001-98 [42]
Медичні огляди	Проведення медичних оглядів працівників, що працюють з пестицидами, відповідно до наказу МОЗ	Наказ МОЗ №256 (29.12.1993) [43]
Безпека під час авіаційних робіт	Забезпечення безпечних умов праці для працівників, що працюють з пестицидами за допомогою систем кондиціонування та очищення повітряних суден.	ДСП 382-96 [44]

ДОДАТОК Ж

SWOT-аналіз ТОВ «Захід-Агро МХП»

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Сильна фінансова база. 2. Висока продуктивність. 3. Стратегія орієнтована на сталий розвиток. 4. Розвинена виробнича інфраструктура. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вразливість до зовнішніх факторів. 2. Високі витрати на виробництво. 3. Обмежена диверсифікація.
Можливості (O)	Загрози (T)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Розширення ринків збуту. 2. Впровадження нових технологій. 3. Зростання попиту на органічну продукцію. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Економічна нестабільність. 2. Зміни клімату 3. Зміна законодавства.

TOWS-аналіз ТОВ «Захід-Агро МХП»

SO (Сильні сторони + Можливості)	WO (Слабкі сторони + Можливості)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Використання фінансової стабільності та розвинутої інфраструктури для виходу на нові ринки збуту, особливо для органічної продукції. 2. Впровадження нових технологій на основі наявних ресурсів для підвищення продуктивності та якості продукції. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Диверсифікація виробництва через впровадження нових культур та продуктів. 2. Зменшення витрат на виробництво шляхом впровадження інноваційних технологій.
ST (Сильні сторони + Загрози)	WT (Слабкі сторони + Загрози)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Використання сильної фінансової бази для адаптації до змін в ринкових умовах. 2. Збереження високих стандартів якості та сталого розвитку для підвищення конкурентоспроможності. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розроблення стратегій управління ризиками. 2. Впровадження нових підходів до управління витратами.

Анкета

Доброго дня, шановний респонденте! Дякуємо, що погодились взяти участь в нашому опитуванні.

Матеріали опитування будуть використані в загальному вигляді для наукових досліджень, що гарантує конфіденційність наданої Вам інформації.

Довідка: Сталий розвиток — це такий підхід до розвитку, який задовольняє потреби сучасного покоління, не завдаючи шкоди майбутньому поколінню і зберігаючи природні ресурси та навколишнє середовище.

1. Чи знайоме Вам поняття «сталий розвиток»?

- А) Чув(-ла) і добре розумію, що це таке
- Б) Чув(-ла), але не дуже розумію, про що йдеться
- В) Зустрічав(-ла) це слово, але не знаю значення
- Г) Вперше чую

2. Що, на Вашу думку, включає в себе сталий розвиток?

А) Екологічну відповідальність, економічну стабільність, соціальну справедливість

- Б) Лише екологічні ініціативи
- В) Питання, що стосуються корпоративної відповідальності
- Г) Не знаю / важко відповісти

3. Як часто Ви стикаєтесь з питаннями сталого розвитку у своїй роботі?

- А) Щодня або дуже часто
- Б) Інколи, коли обговорюються специфічні проєкти
- В) Рідко, тільки коли виникають екологічні або соціальні питання
- Г) Практично ніколи

4. Чи відчуваєте Ви, що Ваші дії на роботі можуть впливати на навколишнє середовище або місцеву громаду?

- А) Так, розумію цей вплив і враховую його у своїй роботі
- Б) Часом замислююся, але не завжди знаю, як це реалізувати
- В) Здається, це не стосується моєї роботи

Г) Ніколи не думав(-ла) про це

5. Як Ви оцінюєте внесок підприємства у сталий розвиток?

А) Вважаю, що ми маємо значний позитивний вплив

Б) Іноді підтримуємо корисні ініціативи

В) Чув(-ла) про певні проєкти, але мало знаю про їхні результати

Г) Вважаю, що підприємству треба приділяти більше уваги сталому розвитку

6. Чи знаєте Ви про конкретні ініціативи або проєкти сталого розвитку на нашому підприємстві?

А) Так, добре обізнаний(-на) і можу навести приклади

Б) Чув(-ла) про кілька, але деталі мені невідомі

В) Декілька разів згадували на зборах, але я не маю повної картини

Г) Ні, нічого про це не знаю

7. Чи проходили Ви будь-яке навчання чи тренінги щодо сталого розвитку?

А) Так, проходив(-ла) кілька, це було корисно

Б) Один-два рази, але потребую більше інформації

В) Здається, було щось подібне, але я мало пам'ятаю

Г) Ні, не проходив(-ла)

8. Наскільки, на Вашу думку, Ви обізнані про сталий розвиток?

А) Добре обізнаний (-а), розумію принципи та можу їх застосовувати

Б) Є загальне уявлення, але потрібне додаткове навчання

В) Обізнаність низька, не знаю основних принципів

Г) Важко відповісти

9. Як би Ви оцінили важливість сталого розвитку для нашого підприємства?

А) Дуже важливо, це має бути пріоритетом

Б) Важливо, але можна приділити більше уваги іншим завданням

В) Це питання майбутнього, але зараз на нього мало впливають

Г) Не бачу особливого значення для моєї роботи

10. Чи хотіли б Ви отримати більше інформації або навчання щодо сталого розвитку?

- А) Так, хотів(-ла) би глибше розуміти цю тему
- Б) Було б корисно мати більше ресурсів та прикладів з роботи
- В) Можливо, але це не є моїм пріоритетом
- Г) Ні, мені це не цікаво

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕСПОНДЕНТА

11. Ваша стаття:

- А) Чоловік
- Б) Жінка

12. Ваш вік:

- А) 20-35
- Б) 36-50
- В) 51+

13. Вкажіть будь ласка область, в якій Ви проживаєте:

- А) Львівська
- Б) Тернопільська
- В) Івано-Франківська

14. Ваша освіта:

- А) середня;
- Б) середня спеціальна;
- В) бакалавр;
- Г) магістр/спеціаліст.

15. Чи маєте Ви освіту екологічного спрямування?

- А) так;
- Б) ні.

Щиро вдячні Вам за відповіді!

ДОДАТОК И**Результати опитування працівників ТОВ «Захід-Агро МХП» щодо обізнаності про сталий розвиток**

1. Чи знайоме Вам поняття «сталий розвиток»?
 - А) Чув(-ла) і добре розумію, що це таке: 10%
 - Б) Чув(-ла), але не дуже розумію, про що йдеться: 16%
 - В) Зустрічав(-ла) це слово, але не знаю значення: 33%
 - Г) Вперше чую: 41%
2. Що, на Вашу думку, включає в себе сталий розвиток?
 - А) Екологічну відповідальність, економічну стабільність, соціальну справедливість: 15%
 - Б) Лише екологічні ініціативи: 25%
 - В) Питання, що стосуються корпоративної відповідальності: 18%
 - Г) Не знаю / важко відповісти: 42%
3. Як часто Ви стикаєтеся з питаннями сталого розвитку у своїй роботі?
 - А) Щодня або дуже часто: 5%
 - Б) Інколи, коли обговорюються специфічні проєкти: 15%
 - В) Рідко, тільки коли виникають екологічні або соціальні питання: 30%
 - Г) Практично ніколи: 50%
4. Чи відчуваєте Ви, що Ваші дії на роботі можуть впливати на навколишнє середовище або місцеву громаду?
 - А) Так, розумію цей вплив і враховую його у своїй роботі: 10%
 - Б) Часом замислююся, але не завжди знаю, як це реалізувати: 16%
 - В) Здається, це не стосується моєї роботи: 34%
 - Г) Ніколи не думав(-ла) про це: 40%
5. Як Ви оцінюєте внесок підприємства у сталий розвиток?
 - А) Вважаю, що ми маємо значний позитивний вплив: 5%
 - Б) Іноді підтримуємо корисні ініціативи: 15%
 - В) Чув(-ла) про певні проєкти, але мало знаю про їхні результати: 25%

Г) Вважаю, що підприємству треба приділяти більше уваги сталому розвитку: 55%

6. Чи знаєте Ви про конкретні ініціативи або проекти сталого розвитку на нашому підприємстві?

А) Так, добре обізнаний(-на) і можу навести приклади: 5%

Б) Чув(-ла) про кілька, але деталі мені невідомі: 17%

В) Декілька разів згадували на зборах, але я не маю повної картини: 28%

Г) Ні, нічого про це не знаю: 50%

7. Чи проходили Ви будь-яке навчання чи тренінги щодо сталого розвитку?

А) Так, проходив(-ла) кілька, це було корисно: 7%

Б) Один-два рази, але потребую більше інформації: 13%

В) Здається, було щось подібне, але я мало пам'ятаю: 35%

Г) Ні, не проходив(-ла): 45%

8. Наскільки, на Вашу думку, працівники Вашого відділу обізнані про сталий розвиток?

А) Добре обізнаний (-а), розумію принципи та можу їх застосовувати: 10%

Б) Є загальне уявлення, але потрібне додаткове навчання: 20%

В) Обізнаність низька, не знаю основних принципів: 47%

Г) Важко відповісти: 23%

9. Як би Ви оцінили важливість сталого розвитку для нашого підприємства?

А) Дуже важливо, це має бути пріоритетом: 15%

Б) Важливо, але можна приділити більше уваги іншим завданням: 25%

В) Це питання майбутнього, але зараз на нього мало впливають: 30%

Г) Не бачу особливого значення для моєї роботи: 30%

10. Чи хотіли б Ви отримати більше інформації або навчання щодо сталого розвитку?

А) Так, хотів(-ла) би глибше розуміти цю тему: 40%

Б) Було б корисно мати більше ресурсів та прикладів з роботи: 30%

В) Можливо, але це не є моїм пріоритетом: 20%

Г) Ні, мені це не цікаво: 10%

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕСПОНДЕНТА

11. Ваша стать:

А) Чоловік: 91%

Б) Жінка: 9%

12. Ваш вік:

А) 20-35: 24%

Б) 36-50: 46%

В) 51+: 30%

13. Вкажіть будь ласка область, в якій Ви проживаєте:

А) Львівська: 41%

Б) Тернопільська: 27%

В) Івано-Франківська: 32%

14. Ваша освіта:

А) Середня: 2%

Б) Середня спеціальна: 63%

В) Бакалавр: 24%

Г) Магістр/спеціаліст: 11%

15. Чи маєте Ви освіту екологічного спрямування?

А) Так: 9%

Б) Ні: 91%

ДОДАТОК К

Графічне представлення результатів опитування для працівників ТОВ «Захід-Агро МХП» щодо обізнаності про сталий розвиток

1. Чи знайоме Вам поняття «сталий розвиток»?

2. Що, на Вашу думку, включає в себе сталий розвиток?

3. Як часто Ви стикаєтеся з питаннями сталого розвитку у своїй роботі?

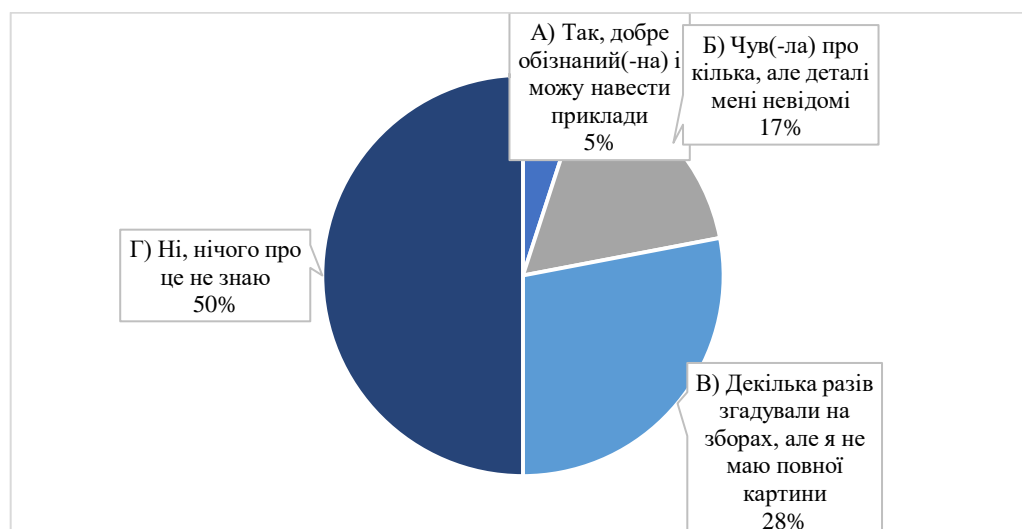
4. Чи відчуваєте Ви, що Ваші дії на роботі можуть впливати на навколишнє середовище або місцеву громаду?

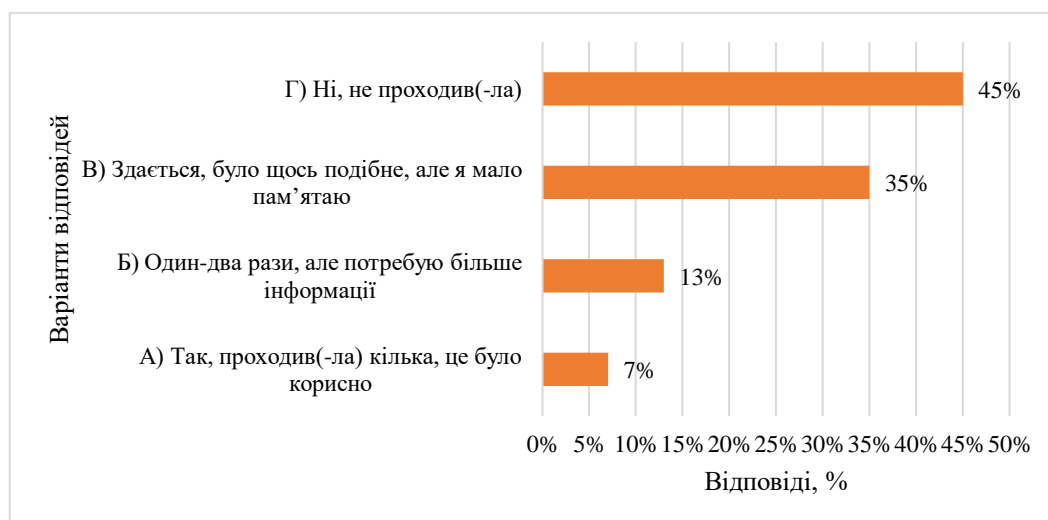
5. Як Ви оцінюєте внесок підприємства у сталий розвиток?

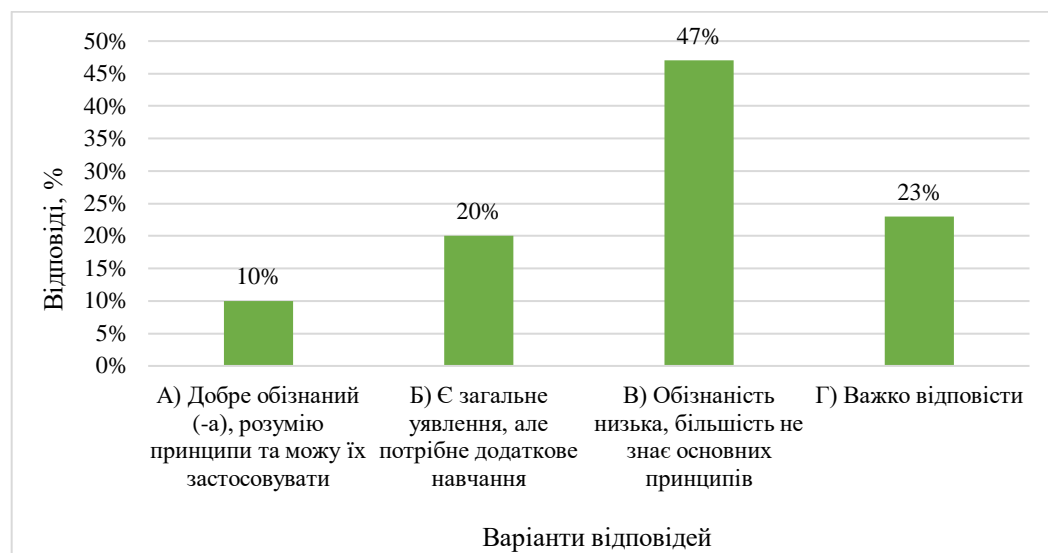
6. Чи знаєте Ви про конкретні ініціативи або проєкти сталого розвитку на нашому підприємстві?

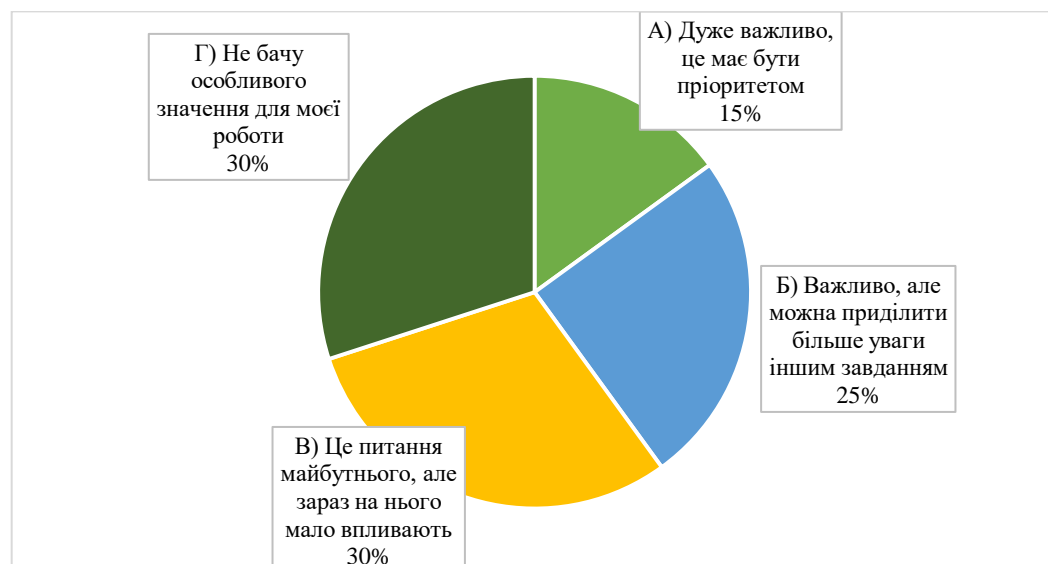
7. Чи проходили Ви будь-яке навчання чи тренінги щодо сталого розвитку?

8. Наскільки, на Вашу думку, працівники Вашого відділу обізнані про сталий розвиток?

9. Як би Ви оцінили важливість сталого розвитку для нашого підприємства?

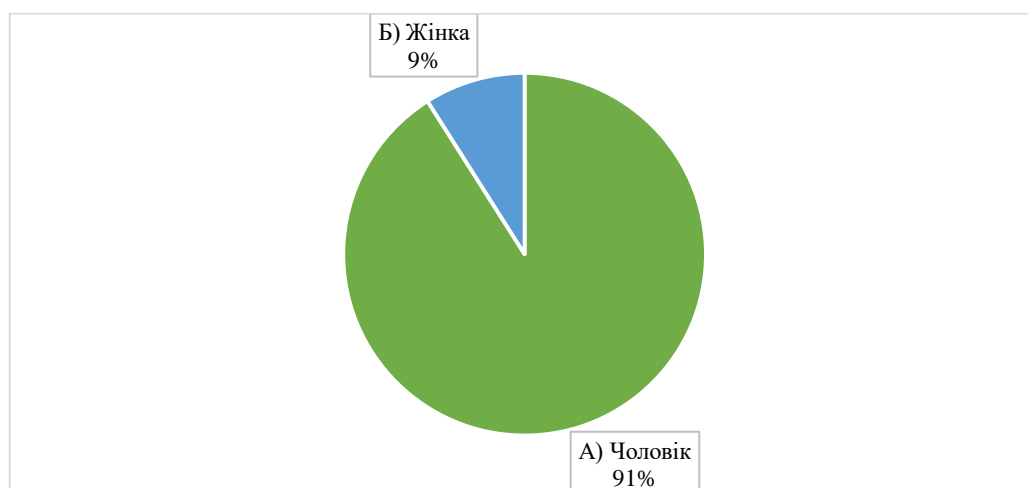

10. Чи хотіли б Ви отримати більше інформації або навчання щодо сталого розвитку?

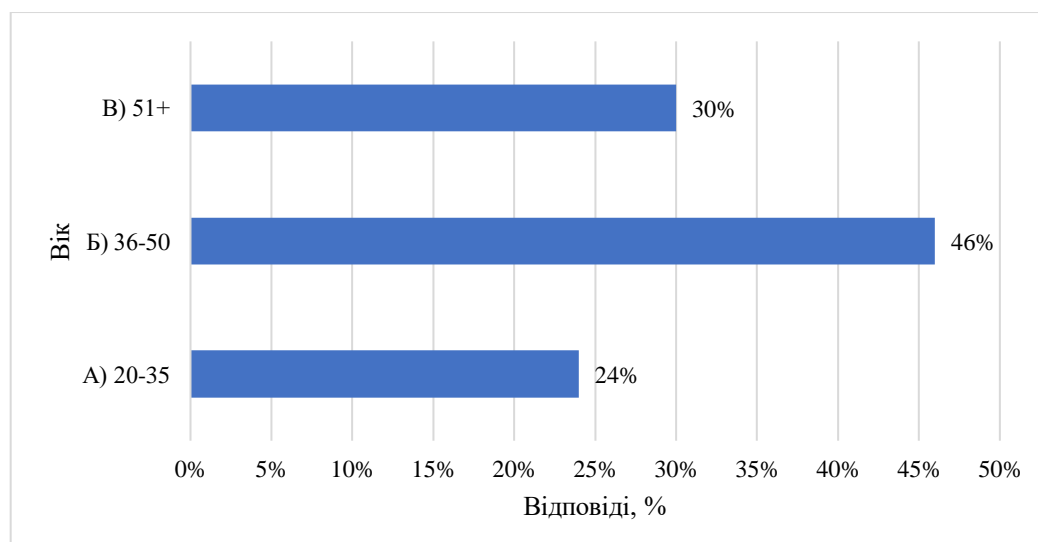

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО РЕСПОНДЕНТА

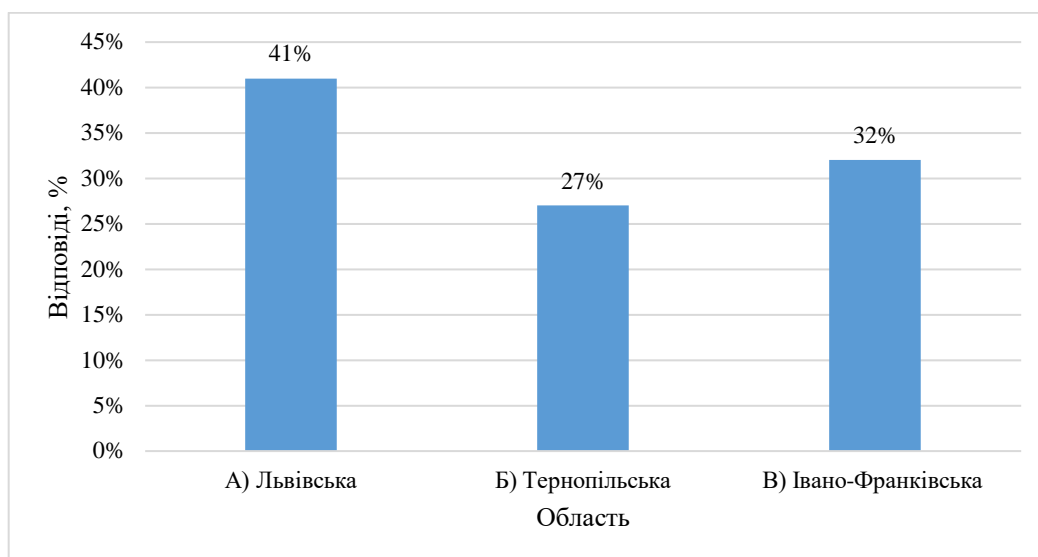
11. Ваша стать:

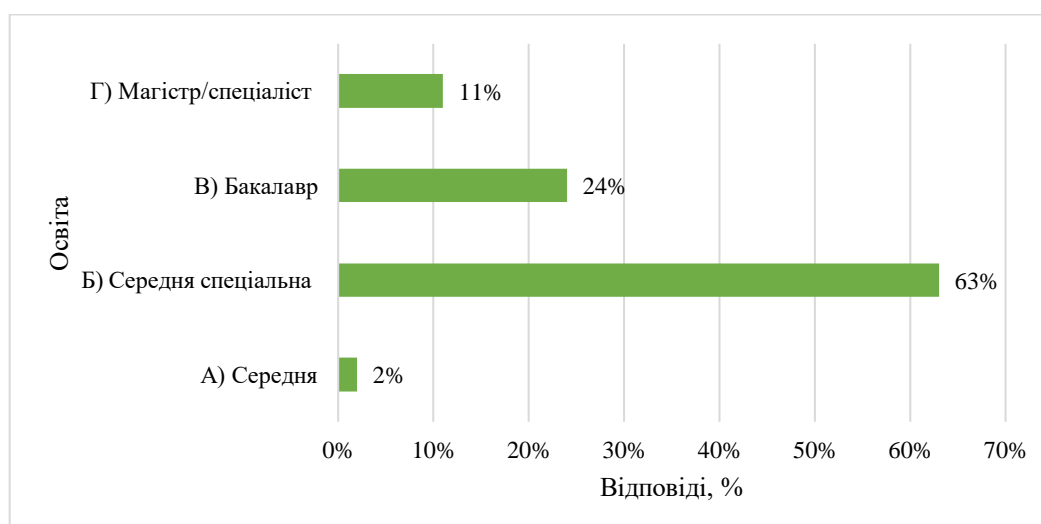
12. Ваш вік:

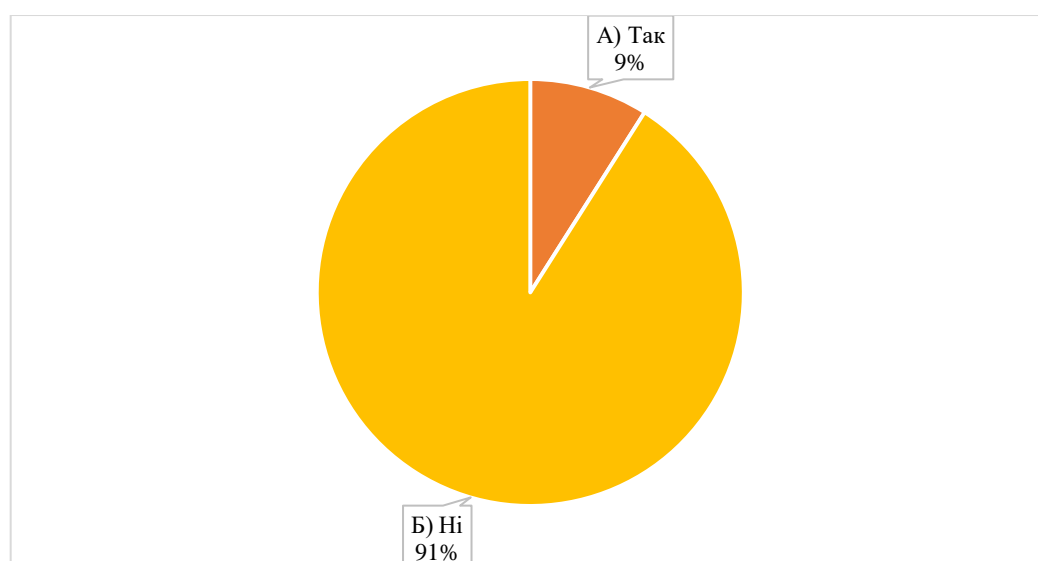
13. Вкажіть будь ласка область, в якій Ви проживаєте:

14. Ваша освіта:

15. Чи маєте Ви освіту екологічного спрямування?

ДОДАТОК Л

Анкета

Доброго дня, шановний респонденте! Дякуємо, що погодилися взяти участь в нашому опитуванні.

Матеріали опитування будуть використані в загальному вигляді для наукових досліджень, що гарантує конфіденційність наданої Вам інформації.

Мета опитування: це коротке опитування допоможе швидко визначити, чи є проблеми зі зниженням врожайності ґрунту, а також виявити основні причини і запропонувати можливі шляхи вирішення.

1. Яка, на Вашу думку, основна причина зниження врожайності ґрунту на певних ділянках?

А) Неправильне управління агротехнікою

Б) Вплив погодних умов

В) Недостатнє використання добрив

Г) Інші (вкажіть)

2. Чи помічали Ви зниження врожайності на конкретних ділянках?

А) Так, це серйозна проблема

Б) Так, але це незначно

В) Ні, не помічав(-ла)

3. Як Ви оцінюєте поточний стан ґрунтів на підприємстві?

А) Добрий

Б) Задовільний

В) Поганий

Г) Важко сказати

4. Чи проводилися аналізи ґрунту для виявлення проблем?

А) Так, регулярно

Б) Так, але рідко

В) Ні, не проводили

5. Які заходи, на Вашу думку, слід вжити для покращення врожайності ґрунту?

- А) Застосування нових агрономічних технологій
- Б) Збільшення використання добрив
- В) Проведення навчання для працівників
- Г) Інші (вказіть)

6. Чи вважаєте Ви, що керівництво підприємства приділяє достатню увагу проблемі врожайності?

- А) Так, активні дії вживаються
- Б) Ні, необхідні додаткові зусилля
- В) Важко оцінити

Щиро вдячні Вам за відповіді!

ДОДАТОК М

Результати опитування працівників ТОВ «Захід-Агро МХП»

1. Основні причини зниження врожайності (за думкою опитаних):

- А) Неправильне управління агротехнікою: 34%
- Б) Вплив погодних умов: 21%
- В) Недостатнє використання добрив: 17%
- Г) Інші причини (включаючи порушення сівозміни): 28%

2. Чи помічали зниження врожайності на конкретних ділянках?

- А) Так, це серйозна проблема: 42%
- Б) Так, але це незначно: 26%
- В) Ні, не помічали: 32%

3. Оцінка поточного стану ґрунтів на підприємстві:

- А) Добрий: 15%
- Б) Задовільний: 29%
- В) Поганий: 31%
- Г) Важко сказати: 25%

4. Частота проведення аналізів ґрунту:

- А) Так, регулярно: 18%
- Б) Так, але рідко: 47%
- В) Ні, не проводили: 35%

5. Рекомендовані заходи для покращення врожайності:

- А) Застосування нових агрономічних технологій: 24%
- Б) Збільшення використання добрив: 21%
- В) Проведення навчання для працівників: 19%
- Г) Інші заходи (включаючи регулярний моніторинг): 36%

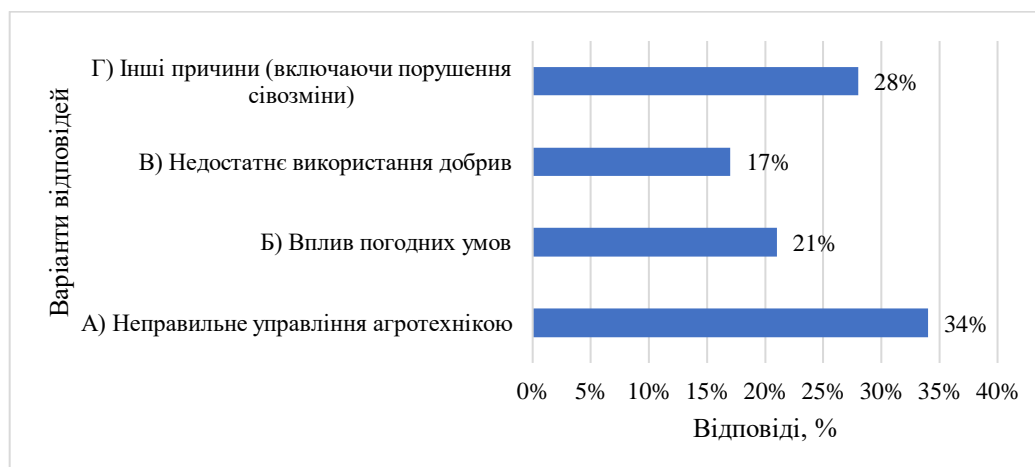
6. Чи приділяється достатня увага проблемі врожайності керівництвом?

- А) Так, активні дії вживаються: 14%
- Б) Ні, необхідні додаткові зусилля: 58%
- В) Важко оцінити: 28%

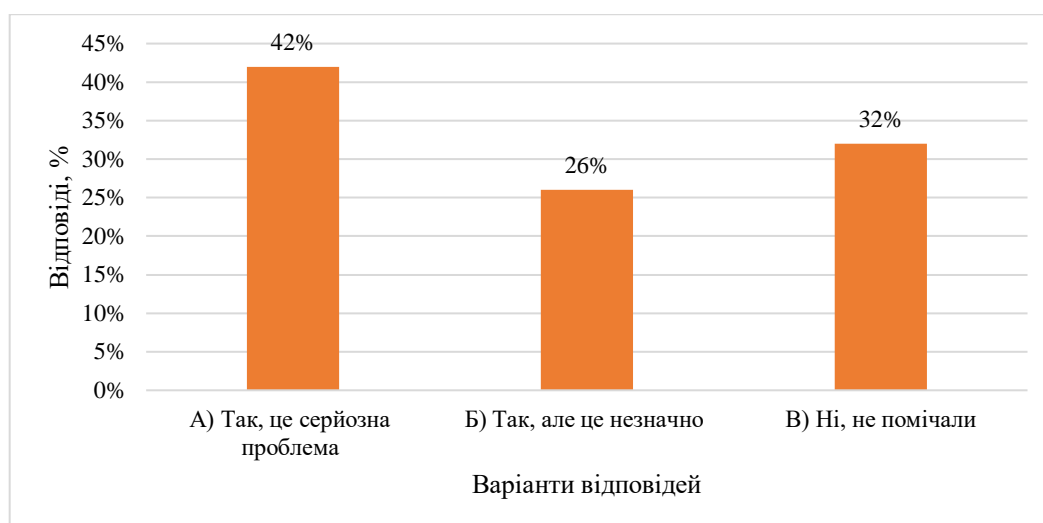
Графічне представлення результатів опитування для працівників ТОВ

«Захід-Агро МХП»

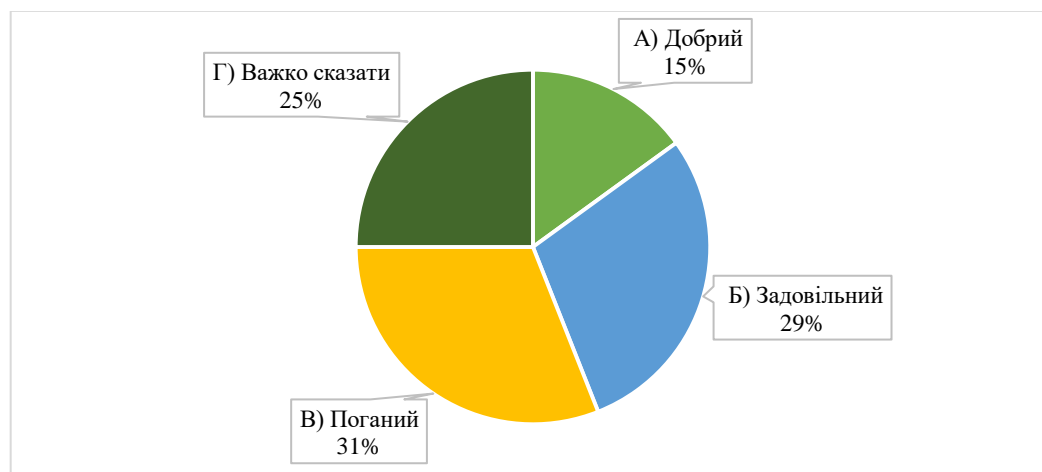
1. Основні причини зниження врожайності (за думкою опитаних):

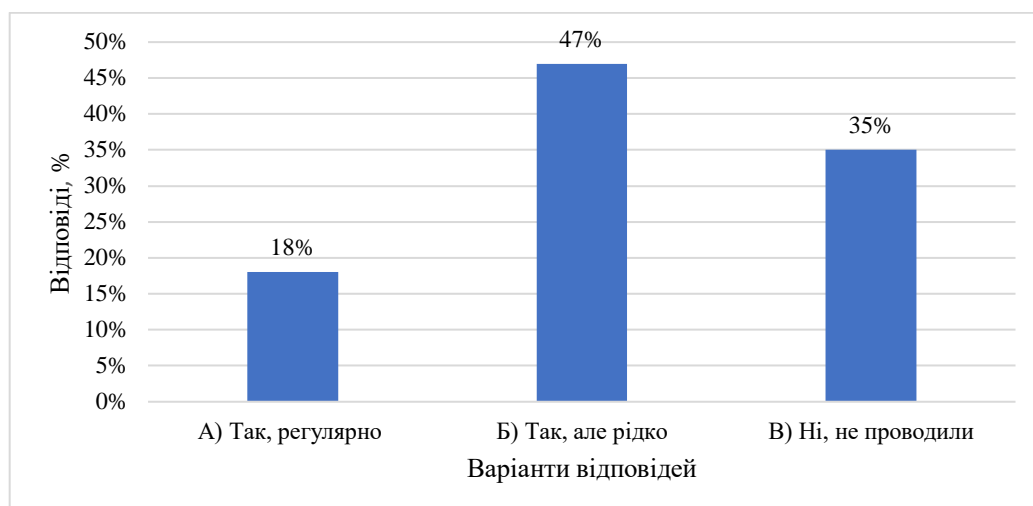
2. Чи помічали зниження врожайності на конкретних ділянках?

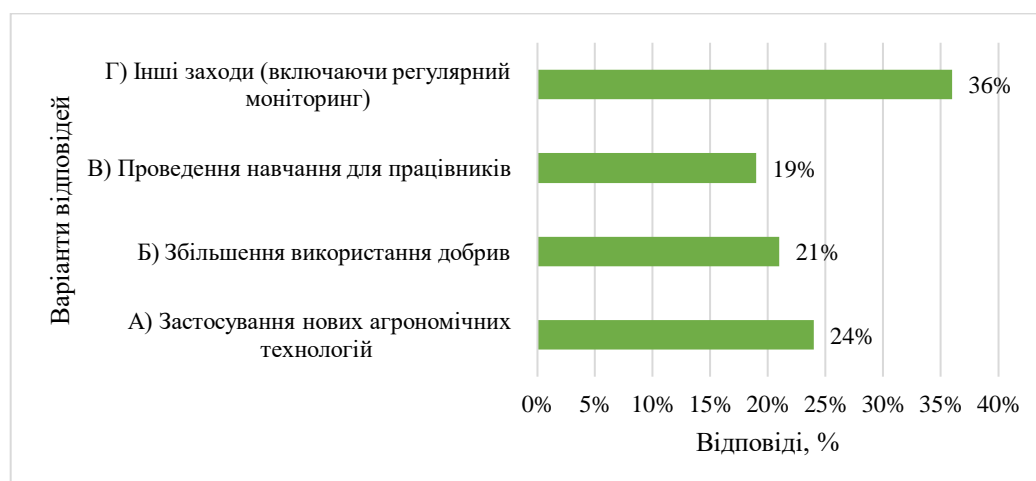
3. Оцінка поточного стану ґрунтів на підприємстві:

4. Частота проведення аналізів ґрунту:

5. Рекомендовані заходи для покращення врожайності:

6. Чи приділяється достатня увага проблемі врожайності керівництвом?

